

Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

**RAPORT EWALUACYJNY - SEKCJE DWUJĘZYCZNE
Z JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM
W POLSCE**

Cecylia Tatoj

*Uniwersytet Śląski
Katowice*

Współpraca

Renata Majewska

*Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych
Bydgoszcz*

Małgorzata Spychała

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Poznań*

oraz

Marek Zając

*Kierownik Pracowni Języków Obcych
w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli
Współpraca*

Ewa Piech

*Pracownia Języków Obcych
Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
Współpraca*

Warszawa 2008

Sfinansowano ze środków:

Ministerstwa Edukacji Narodowej (Polska) / <http://www.men.waw.pl/> ;
Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli (Polska) /<http://www.codn.edu.pl>.

Raport opracowany przez:

Cecylia Tatoj
Renata Majewska
Małgorzata Spychała
Marek Zając
Ewa Piech

Publikacja tego raportu stała się możliwa dzięki szkołom dwujęzycznym i innym instytucjom zainteresowanym, które wspomagały ekspertów przygotowujących raport.

Pragniemy im wszystkim gorąco podziękować za tę pomoc.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	6
BADANIA JAKOŚCIOWE	8
1. POLSKI MODEL SEKCJI DWUJĘZycznej Z JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM	9
<i>A. ROK ZEROWY A NAUKA W GIMNAZJUM</i>	10
<i>B. POMIĘDZY JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM JAKO OBCYM A JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM JAKO OJCZYSTYM</i> ...	12
<i>C. REKRUTACJA</i>	13
<i>D. EWALUACJA – EGZAMINY, OLIMPIADA, MATURA</i>	13
<i>E. ABSOLWENCI</i>	15
<i>F. KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI</i>	16
2. SEKCJE DWUJĘZyczne WIDZIANE PRZEZ NAUCZYCIELI I PRZEZ UCZNIÓW	17
<i>A. WYBÓR JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO</i>	18
<i>B. ZALETY I WADY SEKCJI DWUJĘZycznych WEDŁUG NAUCZYCIELI</i>	18
<i>C. ZALETY I WADY SEKCJI DWUJĘZycznych WEDŁUG UCZNIÓW</i>	20
3. KILKA WSKAZÓWEK NA PRZYSZŁOŚĆ	22
BADANIA ILOŚCIOWE	25
1. POCZĄTKI NAUCZANIA DWUJĘZycznego W POLSCE	27
2. PODSTAWA PRAWNA	27
3. SEKCJE DWUJĘZyczne Z JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM /GIMNAZJA I LICEA	28
<i>A. GIMNAZJA</i>	28
<i>B. LICEA</i>	31
4. DANE DOTYCZĄCE NAUCZANIA JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO W POLSCE	35
5. ANKIETA – SEKCJE DWUJĘZyczne - GIMNAZJA (ANALIZA)	36
<i>A. DANE ZBIOROWE</i>	36
<i>B. NAUCZYCIELE JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO</i>	39
<i>C. LEKTORZY JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO</i>	40
<i>D. NAUCZYCIELE PRZEDMIOTÓW NIEJĘZYKOWYCH</i>	41
6. ANKIETA – SEKCJE DWUJĘZyczne - LICEA (ANALIZA)	42
<i>A. DANE ZBIOROWE</i>	42
<i>B. NAUCZYCIELE JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO</i>	46
<i>C. NAUCZYCIELE PRZEDMIOTÓW NIEJĘZYKOWYCH</i>	48
7. WNIOSKI DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA NAUCZYCIELI	51
WNIOSKI OGÓLNE	52
BIBLIOGRAFIA	56

ANEKSY	57
A. WYKAZ HOSPITOWANYCH SZKÓŁ	57
B. BADANIE STANU SEKCJI DWUJĘZYCZNYCH Z JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM	59
C. ANKIETA SEKCJE DWUJĘZYCZNE – GIMANZJUM	60
D. ANKIETA SEKCJE DWUJĘZYCZNE – LICEUM	72
E. O AUTORACH	85

WPROWADZENIE

O wielorakich korzyściach płynących ze znajomości języków obcych nie trzeba nikogo przekonywać. Dlatego od lat polityka edukacyjna krajów Unii Europejskiej kładzie szczególny nacisk na nauczanie języków obcych w szkołach publicznych, w tym wdrażanie różnych odmian nauczania dwujęzycznego.

Obecnie w naszym kraju, podobnie jak w całej Unii Europejskiej, w centrum zainteresowania znajduje się język angielski, który w roku 1996/1997 wysunął się na prowadzenie, zostawiając w tyle język rosyjski, dominujący w polskich szkołach w latach poprzednich. Drugą pozycję zajmuje język niemiecki. Mniejszą popularność, z tendencją do powolnego spadku, odnotowujemy w przypadku języka rosyjskiego i francuskiego.

Język hiszpański natomiast, wciąż jest mało znany w Polsce. Jego znajomość w badaniach CBOS deklaruje mniej niż 1 % respondentów, a wskaźnik powszechności nauczania tego języka w polskich szkołach wynosi 0,26%. Jest on jednak coraz bardziej popularny, na co wskazuje systematyczny wzrost zainteresowania nim, widoczny szczególnie w szkołach średnich. Zainteresowanie to potwierdza duża ilość kandydatów do szkół proponujących sekcje dwujęzyczne z językiem hiszpańskim.

Niniejszy raport przedstawia sytuację sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim w polskich szkołach w roku 2008. Jest on kontynuacją opisu stanu sekcji dwujęzycznych w Polsce prowadzonego przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (CODN). Poprzednie raporty dotyczyły:

- sekcji z językiem francuskim - raport opracowany w porozumieniu z Ambasadą Francji i polskim Ministerstwem Edukacji Narodowej (MEN) – rok 2005,
- sekcji z językiem angielskim - raport opracowany w porozumieniu z British Council Poland – rok 2008.

Przy czym sposób przedstawienia niniejszego raportu został oparty na raporcie dotyczącym sekcji dwujęzycznych z językiem francuskim.

W niniejszym raporcie przedstawiono nauczanie dwujęzyczne, skupiając się na różnych jego aspektach, aby dać możliwie najszerszy obraz sytuacji sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim. Składa się on z dwóch części: pierwsza zawiera badania jakościowe i jest zakończona rozdziałem *Wskazówki na przyszłość*, druga dane ilościowe. Obie części zostały podsumowane w rozdziale zatytułowanym *Wnioski*.

W pierwszej części zawarto dane zebrane na podstawie kwestionariuszy oraz wizyt monitorujących w wybranych szkołach (lista wizytowanych szkół w załączniku). Wizyty te składały się z:

- obserwacji lekcji języka hiszpańskiego,
- obserwacji przedmiotu niejęzykowego - PN (np. historia, geografia...) prowadzonego w języku hiszpańskim,
- wywiadzie grupowym z uczniami,

- wywiadzie grupowym z nauczycielami języka hiszpańskiego oraz PN prowadzonych w języku hiszpańskim,
- wywiadzie z koordynatorem sekcji,
- wywiadzie z niektórymi dyrektorami szkół.

Należy podkreślić, że wizyty monitorujące nie miały na celu oceny wybranych szkół, a służyły jedynie zebraniu danych, które zostały wykorzystane w niniejszym raporcie.

Druga część to dane ilościowe opracowane na podstawie ankiety wysłanej do szkół (w załączniku).

Raport zamykają uwagi o charakterze ogólnym. Na końcu znajduje się bibliografia.

Główne cele raportu to:

- ukazanie specyfiki sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim w Polsce,
- przedstawienie podstawowych cech tych sekcji,
- omówienie potrzeb w dziedzinie ich funkcjonowania,
- podsumowanie wniosków oraz sformułowanie zaleceń na przyszłość.

Mamy nadzieję, że niniejszy raport będzie kolejnym głosem w dyskusji prowadzonej nad współczesnymi potrzebami edukacyjnymi, a co za tym idzie, kształtem polskiej polityki językowej i nowymi wymogami programowymi. Chcielibyśmy także, aby posłużył jako poważny argument w propagowaniu sekcji dwujęzycznych w polskich szkołach.

**RAPORT EWALUACYJNY - SEKCJE DWUJĘZYCZNE
Z JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM
W POLSCE**

/Część I/

BADANIA JAKOŚCIOWE

1. POLSKI MODEL SEKCJI DWUJĘZycznej Z JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM

Pierwsza polska klasa dwujęzyczna z językiem hiszpańskim powstała w XXXIV Liceum im. Miguela de Cervantesa w Warszawie w roku 1991. W dniu dzisiejszym sekcje dwujęzyczne działają w 5 gimnazjach oraz 14 liceach w Polsce (w tym XIV Liceum Ogólnokształcące Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 2 w Szczecinie, które otworzy sekcję dwujęzyczną w roku 2009/2010 jako kontynuację działającej już sekcji dwujęzycznej wchodzącego w skład ZSO Nr 2 Gimnazjum Nr 32).

Obecnie obowiązujące porozumienie zostało podpisane 6 maja 1997 roku pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Edukacji i Kultury Hiszpanii w sprawie tworzenia i funkcjonowania klas dwujęzycznych z językiem hiszpańskim w liceach ogólnokształcących Rzeczypospolitej Polskiej, organizacji egzaminu dojrzałości dla absolwentów tych klas oraz określenia warunków niezbędnych dla nadania im przez Ministerstwo Edukacji i Kultury Hiszpanii *Titulo de Bachiller*. Na mocy tego porozumienia jeszcze w tym samym roku rozpoczęto w Polsce tworzenie kolejnych sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim. Klasy te zostały wprowadzone najpierw w liceach, a po reorganizacji polskiego systemu edukacji, także w gimnazjach.

Sekcje dwujęzyczne z językiem hiszpańskim w swej ofercie mają język hiszpański w znacznym wymiarze godzin oraz dodatkowe przedmioty związane z wiedzą o kulturze Hiszpanii. W przypadku gimnazjum jest to *literatura Hiszpanii*, a w przypadku liceum, przedmiot zwany *kultura Hiszpanii*, obejmujący geografię Hiszpanii (w ok. 30%), historię Hiszpanii (w ok. 50%) i historię sztuki Hiszpanii (w ok. 20%) oraz przedmiot zwany *język i literatura hiszpańska*, obejmujący wiedzę językoznawczą i literaturoznawczą. Są one prowadzone po hiszpańsku przez wykwalifikowanych lektorów - rodzimych użytkowników tego języka. Reszta przedmiotów, stanowiąca podstawę nauczania, wykładana jest, z nielicznymi wyjątkami, wyłącznie w języku polskim.

Należy podkreślić, że model ten znacznie odbiega od modelu sekcji z językiem angielskim, niemieckim czy francuskim, w których PN nauczane w języku obcym nie są związane z wiedzą o danym kraju. W sekcjach tych w języku obcym przeważnie naucza się biologii, geografii, matematyki, fizyki, chemii i historii. Przedmioty te najczęściej prowadzone są przez polskich nauczycieli posiadających nie tylko wiedzę z zakresu swojego przedmiotu, lecz także wysoki stopień znajomości języka obcego. Nauczając w języku obcym używają oni języka jako narzędzia do przekazywania wiedzy na przykład z zakresu nauk ścisłych.

Ponadto, w klasach tych, co jest bardzo istotne, oba języki nauczania – polski i obcy – są powszechnie obecne na lekcji PN uczonego dwujęzycznie, co nazywamy **mikroprzemiennością języków**.

W modelu sekcji dwujęzycznej z językiem hiszpańskim język jest ściśle powiązany z kulturą. Klasa, poza zdobywaniem wysokiej sprawności językowej, nabywa duży zasób wiedzy na temat Hiszpanii. Język nie jest zatem jedynie narzędziem komunikacji, lecz także lub przede wszystkim, nośnikiem kultury. Stąd też nie dziwi fakt, że klasy te, jak wskazują wywiady z uczniami, uważają się za humanistyczne. Z drugiej strony, zajęcia z PN prowadzone są głównie przez Hiszpanów niemówiących po polsku, stąd niemożliwa jest obecność obu języków na lekcji PN. Hiszpańskie klasy dwujęzyczne są pewnym wariantem tzw. **makroprzemienności języków** polegającej zazwyczaj na tym, że pewne jednostki dydaktyczne z danego przedmiotu nauczane są w jednym języku, a inne w drugim. W hiszpańskich sekcjach dwujęzycznych wariant ten polega na tym, że osobno uczy np. geografii Polak po polsku i Hiszpan po hiszpańsku, przy czym niektóre treści ogólne z tego przedmiotu pojawiają się w obu językach, jednak nigdy języki te nie występują równocześnie na tej samej lekcji.

Należy dodać, że tylko w nielicznych przypadkach w sekcjach hiszpańskich mamy do czynienia z mikroprzemiennością, w sytuacji, kiedy PN jest nauczane przez polskiego nauczyciela.

A. ROK ZEROWY A NAUKA W GIMNAZJUM

W poprzednim systemie edukacji, do roku 2002/2003, wszyscy uczniowie oddziałów dwujęzycznych liceum rozpoczynali naukę od tak zwanego roku zerowego. Po reformie sekcje hiszpańskie wprowadzono w 5 polskich gimnazjach.

Licea z sekcjami dwujęzycznymi z językiem hiszpańskim zachowały jednak klasy z rokiem zerowym, aby umożliwić naukę w klasach dwujęzycznych także uczniom, którzy nie uczęszczali do gimnazjum dwujęzycznego. W roku tym uczniowie uczą się przede wszystkim intensywnie języka hiszpańskiego, nauczanego w wymiarze 18 godzin tygodniowo. Ma on na celu przygotowanie uczniów do uczenia się PN w języku hiszpańskim. Język jest tu traktowany jako podstawowy pomost do zdobywania wiedzy z zakresu literatury, historii, geografii oraz sztuki Hiszpanii.

Rok zerowy daje dodatkowo nauczycielom możliwość dokładnego zbadania poziomu języka, który osiągają uczniowie po tak intensywnej nauce i zastosowania tej wiedzy w dalszych etapach nauczania zarówno języka, jak i PN.

Zajęcia w klasie zerowej prowadzone są najczęściej przez 3-4 nauczycieli, zarówno polskich, jak i rodzimych użytkowników języka hiszpańskiego. W niektórych szkołach w swej strukturze przypominają model stosowany na filologii, tzn. są podzielone na gramatykę, rozumienie ze słuchu, pracę z tekstem i konwersacje. Warto podkreślić, że nie wszyscy nauczyciele hiszpańskich sekcji dwujęzycznych są zwolennikami takiego podziału.

W gimnazjach, natomiast, uczniowie przez 3 lata intensywnie uczą się języka hiszpańskiego 6 godzin tygodniowo, a od drugiej klasy także literatury Hiszpanii nauczanej po hiszpańsku. Następnie mogą kontynuować naukę w 3-letnim liceum, w tym przypadku nie uczęszczają do klasy zerowej.

Z wywiadów przeprowadzonych z nauczycielami jednoznacznie wynika, że zdecydowanie lepszy poziom językowy i ogólny reprezentują uczniowie, którzy ukończyli klasę zerową niż absolwenci gimnazjum dwujęzycznego. Nauczyciele podkreślają, że wybór klasy dwujęzycznej w przypadku liceum jest bardziej świadomy, a co za tym idzie, uczniowie są bardziej zmotywowani do nauki. Natomiast uczniowie, którzy po roku zerowym sobie nie radzą, zmieniają profil. Ogólnie rzecz biorąc licealiści wraz z rokiem zerowym zyskują dodatkowy czas, w którym koncentrują się prawie wyłącznie na języku hiszpańskim. Uczą się szybciej i łatwiej przyswajają sobie zasady gramatyki hiszpańskiej, co może być spowodowane faktem, że są oni starsi. Szesnastolatek łatwiej przyswaja gramatykę niż trzynastolatek.

Nauczyciele są zdania, że nauka w klasie dwujęzycznej w trzyletnim gimnazjum niedostatecznie przygotowuje uczniów do wymagań, jakie stawia przed nimi dwujęzyczna klasa licealna. Nie mają dostatecznej wiedzy i umiejętności językowych pozwalających na pełne uczestniczenie w zajęciach prowadzonych w całości po hiszpańsku przez lektora nieznającego języka polskiego. Wnioski te mogą być bardzo interesujące ze względu na fakt, że Rada Europy oraz Unia Europejska zachęca do nauczania dwujęzycznego już na wstępnym etapie edukacji, tj. przedszkole oraz szkoła podstawowa. Mówiąc o nauczaniu bilingwalnym w gimnazjum, mamy do czynienia z **modelem pośrednim**, natomiast w liceum z **modelem opóźnionej edukacji dwujęzycznej**. Oba modele są wartościowe, jednak wymierne efekty w

postaci wiedzy i umiejętności językowych mimo tej samej liczby godzin, są inne u uczniów starszych niż u młodszych. Nie możemy oczekiwać tak samo dobrego przygotowania do realizacji tego samego programu nauczania PN w obu przypadkach. Wydaje się zatem, że w wypadku sekcji dwujęzycznej starsza młodzież potrafi o wiele lepiej wykorzystać szansę nauczania się języka hiszpańskiego, co skłania do refleksji nad efektywnością nauczania w gimnazjum w ciągu trzech lat oraz liceum w ciągu jednego roku. Dalsze badania w tej dziedzinie mogłyby wpłynąć na politykę językową stosowaną zarówno w Polsce, jak i całej Unii Europejskiej.

B. POMIĘDZY JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM JAKO OBCYM A JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM JAKO OJCZYSTYM

Uczniowie sekcji dwujęzycznej w gimnazjum oraz uczniowie klasy zerowej uczą się intensywnie języka hiszpańskiego jako obcego (ELE – język hiszpański jako obcy). Są to zajęcia skoncentrowane na osiągnięciu wysokiego poziomu znajomości języka.

Od klasy drugiej gimnazjum oraz od pierwszej klasy liceum uczniowie, poza zajęciami językowymi, uczą się PN w języku hiszpańskim. W momencie rozpoczynania nauki pierwszego PN sytuacja gimnazjalistów jest zupełnie inna niż licealistów, gdyż ci pierwsi reprezentują wówczas poziom językowy A1/A2 (po roku nauki 6 godzin w tygodniu), natomiast ci drudzy są na poziomie B1/B2 (po roku nauki 18 godzin w tygodniu).

Z obserwacji przeprowadzonych w liceach na zajęciach PN po hiszpańsku wynika, że mamy do czynienia z sytuacją bardzo zbliżoną do naturalnego używania języka przez rodzimych użytkowników (ELM - język hiszpański jako ojczysty). Uczniowie wcale lub bardzo rzadko mają trudności językowe, które muszą zostać wyjaśnione przez lektora. Nauczyciele hiszpańscy często trafnie przewidują, gdzie uczeń może mieć problem i zapobiegają trudnościom. Zajęcia przez nich prowadzone są zbliżone do prowadzonych w szkołach hiszpańskich.

Przejście z ELE do ELM jest dla uczniów, jak wynika z przeprowadzonych wywiadów, bardzo naturalne i stanowi wyzwanie, któremu w stosunkowo krótkim czasie są w stanie sprostać. Równocześnie daje dużą satysfakcję i potwierdza wysoki poziom języka, jaki osiągnęli.

C. REKRUTACJA

Od samego początku istnienia w Polsce sekcje dwujęzyczne z językiem hiszpańskim cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem wśród kandydatów. Ogólnie język hiszpański jest bardzo popularny i wielu uczniów deklaruje chęć uczenia się go, jednak nadal niewiele szkół ma go w swojej ofercie edukacyjnej. W niektórych regionach sekcje dwujęzyczne stwarzają jedyną lub prawie jedyną możliwość uczenia się tego języka w szkole publicznej, tym bardziej, że dzięki nim szkoły wprowadzają język hiszpański nie tylko w klasach bilingwalnych. Należy dodać, że szkoły prowadzące klasy dwujęzyczne z językiem hiszpańskim istnieją tylko w większych miastach Polski. Natomiast na terenach wiejskich i w małych miastach język hiszpański w ogóle jest nieobecny.

Ze względu na dużą ilość kandydatów szkoły wprowadziły dodatkową formę rekrutacji. Proces selekcji jest określany przez daną szkołę; w większości stosuje się kilka kryteriów, najczęściej jest to wynik testu predyspozycji językowych. Test, jednakowy dla wszystkich polskich szkół z sekcjami z językiem hiszpańskim, jest układany przez nauczycieli akademickich Uniwersytetu Warszawskiego. Ma on na celu sprawdzenie uzdolnień językowych kandydatów i składa się z ćwiczeń, które bazują na językach sztucznych lub mało rozpowszechnionych, pozwalających m.in. ustalić czy uczeń dostrzega pewne analogie i wyciąga odpowiednie wnioski na temat znaczenia pewnych słów i konstrukcji gramatycznych.

Uczniowie, którzy ukończyli sekcję dwujęzyczną z językiem hiszpańskim w gimnazjum, mogą kontynuować naukę w liceum.

D. EWALUACJA – EGZAMINY, OLIMPIADA, MATURA

Wszystkie szkoły prowadzące sekcje dwujęzyczne z językiem hiszpańskim mają własny, wewnętrzny system sprawdzania poziomu językowego.

Uczniowie gimnazjum oraz liceum mogą przystąpić do egzaminu DELE przeprowadzanego przez Instytut Cervantesa; jest on jednak odpłatny.

Istotnym jest, że dotychczas nie było powszechnie stosowanego, specjalnego egzaminu gimnazjalnego z języka hiszpańskiego dla klas dwujęzycznych. A co za tym idzie, na egzaminie końcowym uczniowie tych klas nie mieli możliwości sprawdzenia swojej wiedzy i umiejętności z tego języka.

Należy podkreślić, że w Polsce nie organizuje się olimpiady z języka hiszpańskiego, co sprawia, że uczniowie licealnych sekcji dwujęzycznych czują się dyskryminowani. Tym bardziej, że wysokie miejsce w olimpiadzie otwiera przed zwycięzcą bramy uczelni wyższych.

Głównym sposobem oceny umiejętności uczniów z oddziałów dwujęzycznych jest matura. Przy czym uczniowie klas dwujęzycznych mają do dyspozycji kilka wariantów egzaminu maturalnego:

1. Mogą zdawać hiszpańską maturę, która, tylko w tym wypadku, kończy się otrzymaniem *Titulo de bachiller*. Zdają wtedy język hiszpański na poziomie dwujęzycznym, dodatkowo przedmiot nazwany *kultura Hiszpanii* (w skład którego wchodzi historia, geografia oraz historia sztuki Hiszpanii) w języku hiszpańskim, oraz po polsku geografię lub historię na poziomie podstawowym bądź rozszerzonym.
2. Uczeń może także wybrać język hiszpański jako przedmiot obowiązkowy na poziomie klasy dwujęzycznej oraz pozostałe przedmioty w języku polskim.
3. Inna opcja, to wybór na przykład języka angielskiego jako obowiązkowego, a języka hiszpańskiego jako nadobowiązkowego na poziomie rozszerzonym oraz pozostałych przedmiotów w języku polskim.
4. Nieliczne licea w Polsce także dopuszczają możliwość zdawania niektórych przedmiotów maturalnych w języku hiszpańskim, o ile były one prowadzone przez 3 lata dwujęzycznie. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku sekcji z językiem angielskim czy francuskim.

Hiszpańska matura nie jest obowiązkowa - uczniowie mogą zdecydować się na podejście do egzaminów w obu językach lub zdawać wszystkie przedmioty (poza wybranym językiem obcym) w języku polskim.

Uczniowie, którzy ukończyli pełny cykl kształcenia w liceum dwujęzycznym oraz zdali hiszpańską maturę, otrzymują następujące dokumenty dojrzałości, uznawane w obu systemach edukacji:

- dyplom ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej w oddziale dwujęzycznym,
- zaświadczenie o zdaniu egzaminu maturalnego w oddziale dwujęzycznym,
- hiszpański *Titulo de Bachiller*.

Nauczyciele podkreślają jednak brak wyszczególnienia na świadectwie maturalnym przedmiotów, na które składa się *kultura Hiszpanii*, a są to, jak zaznaczyliśmy wyżej: historia, geografia oraz historia sztuki Hiszpanii.

Równocześnie zwracają uwagę, że matura dwujęzyczna z języka jest trudniejsza niż matura rozszerzona, postulując, by wszystkie uczelnie wyższe miały to na względzie przy rekrutacji, ulepszając przelicznik matury dwujęzycznej w stosunku do rozszerzonej, dając dodatkowe punkty.

Dodać należy, że świadectwa maturalne są dostarczane w ostatniej chwili przez OKE, co znacznie utrudnia zapisy na hiszpańskie uczelnie (muszą być błyskawicznie tłumaczone i dostarczone do Hiszpanii).

Innym mankamentem podnoszonym przez nauczycieli sekcji dwujęzycznych jest termin matury dwujęzycznej: w tym roku są to dwa dni pod rząd (język i kultura), po południu i na koniec sesji.

Znaczący jest także brak egzaminatorów maturalnych dla klas dwujęzycznych z językiem hiszpańskim.

Warto podkreślić, że nie są organizowane próbne egzaminy maturalne ani z języka hiszpańskiego na poziomie dwujęzycznym, ani z przedmiotu *kultura Hiszpanii*. Jest to duże utrudnienie zarówno dla nauczycieli, jak i samych maturzystów.

E. ABSOLWENCI

Uczniowie sekcji dwujęzycznych, jak wynika z wywiadów grupowych, uważają swój poziom językowy oraz znajomość kultury Hiszpanii za w pełni satysfakcjonujące i nie czują potrzeby ich pogłębiania na studiach filologicznych. Zdecydowana większość decyduje się na studia z innego zakresu (raczej niezwiązane z naukami ścisłymi) bądź w Polsce, bądź, znaczny odsetek absolwentów, w Hiszpanii.

Uczniowie traktują znajomość języka hiszpańskiego jako dodatkowy atut, który pozwala im na lepszy start zarówno w momencie rozpoczynania studiów, jak i podejmowania pracy.

Jak wspominaliśmy, język hiszpański jest wciąż mało rozpowszechniony w polskim systemie edukacji, a co za tym idzie, absolwenci pragnący kontynuować naukę hiszpańskiego mają do wyboru stosunkowo niewielką ilość szkół. Sytuacja ta jest widoczna zarówno na poziomie szkół średnich, jak i wyższych, choć brak dokładniejszych danych na temat lektoratów języka hiszpańskiego oferowanych przez polskie uczelnie. Niemniej jednak, jak wskazują dane Narodowej Agencji LLP-Erasmus, systematycznie rośnie ilość polskich studentów wyjeżdżających do Hiszpanii na część studiów w ramach stypendium Erasmus. Jest to jeden z krajów cieszących się największą popularnością wśród Polaków. Sądzić zatem należy, że wiedza językowa zdobyta w klasie dwujęzycznej może zostać wykorzystana i pogłębiona na studiach i w przyszłości w pracy zawodowej.

F. KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI

Ponieważ model sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim nie jest typowym modelem klasy dwujęzycznej, w przeciwieństwie do autorów raportu dotyczącego języka francuskiego, nie dostrzegamy braków w wykształceniu nauczycieli sekcji dwujęzycznych.

W sekcji hiszpańskiej pracują wykwalifikowani:

- polscy nauczyciele języka hiszpańskiego,
- hiszpańscy nauczyciele uczący hiszpańskiego i przedmiotów PN w języku hiszpańskim,
- bardzo nieliczni polscy nauczyciele PN uczący częściowo w języku hiszpańskim.

Każda z tych grup posiada odpowiednie wykształcenie. Praca ta wymaga od nich dużego zaangażowania. Nauczyciele języka hiszpańskiego mają przed sobą bardzo trudne zadanie, ponieważ mają nauczyć tego języka w stopniu zaawansowanym, tak, aby uczeń był w stanie brać czynny udział w zajęciach PN prowadzonych przez hiszpańskiego lektora nieznającego języka polskiego. W związku z powyższym, nauczyciele deklarują chęć poszerzenia swojego warsztatu pracy poprzez uczestniczenie w kursach z dydaktyki nauczania języka hiszpańskiego ze szczególnym uwzględnieniem zastosowania nowoczesnych technologii w nauczaniu języka hiszpańskiego, strategii dążącej do podnoszenia poziomu motywacji ucznia, nauczania z wykorzystaniem filmu i teatru, rozwijania kompetencji komunikacyjnej u uczniów oraz z zakresu ewaluacji poziomu nauczania. Popularnością cieszyłyby się także szkolenia dotyczące egzaminu maturalnego z języka hiszpańskiego.

Biuro Rady ds. Edukacji Ambasady Hiszpanii w Warszawie, będące delegaturą Hiszpańskiego Ministerstwa Edukacji i Nauki w Polsce, dwa razy w roku oferuje kursy i seminaria z zakresu metodyki nauczania języka hiszpańskiego skierowane przede wszystkim do nauczycieli polskich i hiszpańskich z sekcji dwujęzycznych. Dodatkowo co roku w okresie wakacji umożliwia wyjazd 20 polskim nauczycielom języka hiszpańskiego na dwu- lub trzytygodniowe kursy z dziedziny języka, kultury i metodyki na uniwersytetach w Granadzie, Salamance i Santiago de Compostela.

Hiszpańscy nauczyciele zwracają uwagę na brak kursów języka i kultury polskiej (czy to organizowanych jeszcze przed przyjazdem do Polski, czy podczas pobytu w naszym kraju), które przygotowałyby ich do specyfiki uczenia w Polsce. Podkreśla się także brak informacji na temat specyfiki polskiego systemu edukacji, odbiegającego od modelu przyjętego w Hiszpanii. Niektórzy z nich deklarują zainteresowanie kursami dotyczącymi metodyki nauczania literatury.

Zauważamy także potrzebę stworzenia możliwości wymiany doświadczeń nauczycieli hiszpańskiego jak i nauczycieli PN nauczanych po hiszpańsku pracujących w szkołach dwujęzycznych. Dobrą okazją ku temu mogłyby być konferencje lub seminaria organizowane przez uczelnie wyższe czy lokalne ośrodki szkoleniowe.

2. SEKCJE DWUJĘZYCZNE WIDZIANE PRZEZ NAUCZYCIELI I PRZEZ UCZNIÓW

Niniejszy raport ma między innymi na celu ustalenie, jak uczniowie oraz ich nauczyciele postrzegają klasy dwujęzyczne z językiem hiszpańskim. Co jest dla nich zaletą a co wadą tych sekcji? Do tego celu posłużyły wywiady grupowe.

Warto równocześnie zaznaczyć, że uwagi, które przekazujemy, w najmniejszym stopniu nie powinny świadczyć na niekorzyść sekcji dwujęzycznych, mają posłużyć jedynie jako uwagi, które doprowadzą do ulepszenia systemu.

Ankiety rozpoczęliśmy od prośby o zdefiniowanie dwujęzyczności. Uczniowie odpowiadali najczęściej, że jest to umiejętność swobodnego posługiwania się językiem obcym w różnych sytuacjach, zarówno związanych z życiem codziennym, jak i sytuacjami formalnych. Dla niektórych to używanie na co dzień dwóch języków, dla innych także znajomość kultury kraju, którego językiem się włada. Przy czym zdecydowana większość z nich wyraziła opinie, że czuje się dwujęzyczna.

A. WYBÓR JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO

Ze względu na stosunkowo małą ilość uczniów uczących się języka hiszpańskiego w polskich szkołach publicznych, a równocześnie duże zainteresowanie klasami dwujęzycznymi z tym językiem, szczególnie istotne było pytanie o to, czym kierowali się uczniowie przy wyborze tej klasy.

Większość uczniów świadomie wybrała sekcję z językiem hiszpańskim, uważając, że jest to język mało znany w Polsce, a równocześnie bardzo popularny na świecie. Niektórzy podawali argument, że znajomość angielskiego jest już powszechna i nie jest „niczym nadzwyczajnym”. Hiszpański jawi się niektórym jako alternatywa dla języka niemieckiego, francuskiego czy rosyjskiego. Są tacy, którzy jasno twierdzą, że nie lubią innych języków, dlatego zdecydowali się na język hiszpański. Wielu uczniów mówi w sposób bardzo dojrzały o swoim wyborze, podkreślając zainteresowanie kulturą Hiszpanii.

Tylko bardzo nieliczni przyznali, że wybrali tę klasę przypadkowo, ze względu na namowę rodziny czy koleżanek, lub deklarowali, że woleliby uczyć się innego języka obcego.

Na pytanie, czy ktoś odradzał im wybór akurat hiszpańskiego, odpowiadali zdecydowanie przecząco. Środowisko jak najbardziej zachęcało ich do podjęcia właśnie takiej formy edukacji i wybór właśnie języka hiszpańskiego.

Według uczniów znajomość hiszpańskiego w dzisiejszym świecie jest bardzo dużym dodatkowym atutem cenionym szczególnie przez pracodawców. Uczniowie uważają, że po ukończeniu szkoły będą biegle znali hiszpański, natomiast po ukończeniu studiów z dowolnego zakresu, będą interesującymi kandydatami na różne stanowiska pracy.

B. ZALETY I WADY SEKCJI DWUJĘZCZNYCH WEDŁUG NAUCZYCIELI

Nauczyciele generalnie są zadowoleni z pracy w sekcji dwujęzycznej przede wszystkim, dlatego że pracują z bardzo zmotywowanymi uczniami i poziom nauczania języka jest wysoki. Widzą jasne cele swojej pracy, dostrzegają jej efekty, co daje dużą satysfakcję zawodową. Praca ta skłania ich do nieustannej refleksji nad metodami pracy oraz pobudza do samodoskonalenia. Wysoki poziom uczniów sprawia, że nie ma miejsca na rutynę, nauczyciel musi dbać o podnoszenie własnych kompetencji językowych.

Nauczanie prowadzone jest w małych grupach przy dużej ilości godzin, co sprawia, że nauczyciel ma okazję bardzo dobrze poznać swoich uczniów.

Niektórzy podkreślają, że o wiele lepiej uczy im się w klasie, która ma wariant czteroletni (z klasą zerową), niż w klasach, które są kontynuacją gimnazjum z sekcją hiszpańską. Przede wszystkim w tej pierwszej odnotowują o wiele większe zainteresowanie zdobywaniem wiedzy, większą dojrzałość oraz ogólny poziom wiedzy i umiejętności.

Większość z nauczycieli podkreśla prestiż związany z uczeniem w sekcji dwujęzycznej. Czuje się bardziej doceniana.

Nauczyciele dodają, że według nich klasy dwujęzyczne dają jedyną możliwość nauczenia się dobrze języka obcego w polskim szkolnictwie publicznym. Podkreślają równocześnie możliwości studiowania w Hiszpanii, jakie otwierają się przed absolwentami tej klasy. Są oni bardzo dobrze przygotowani językowo.

W szkole dwujęzycznej pracuje kilku nauczycieli hiszpańskiego, co jest sytuacją niespotykaną w innych polskich szkołach. Dzięki temu mogą na bieżąco wymieniać się spostrzeżeniami. Dodatkowo mają stały kontakt z hiszpańskimi lektorami, co jest ważne ze względu na możliwość konsultowania wszelkich wątpliwości językowych oraz ze względu na kontakt z żywym językiem.

Dodatkowo nauczyciele podkreślają dobrą współpracę z Biurem Radcy ds. Edukacji Ambasady Królestwa Hiszpanii w Warszawie, która jest delegaturą hiszpańskiego Ministerstwa Edukacji i Nauki w Polsce. Mówią o wizytach przedstawicieli Ambasady w ich szkole, mają dostęp do bezpłatnych szkoleń organizowanych przez Biuro (dodają, że strona hiszpańska zwraca nawet koszty podróży), dostają informację o różnych stypendiach oraz możliwościach uczestniczenia w różnych programach oferujących wyjazdy do Hiszpanii, z których część jest bezpłatna; ich szkoły są zapraszane do udziału w konkursach literackich i teatralnych.

Nauczyciele są bardzo zadowoleni z materiałów dydaktycznych, które im zapewnia strona hiszpańska. Wyposażenie biblioteki, na które dostają pieniądze z Ambasady, znacząco wpływa na uatrakcyjnienie lekcji.

Równocześnie jednak chcieliby mieć jeszcze większą możliwość korzystania ze szkoleń dla nauczycieli w sekcjach dwujęzycznych, np. z metodyki nauczania języka, organizowanych w Polsce czy Hiszpanii. Niektórzy chcieliby uczestniczyć w specjalistycznych kursach, np. z zakresu filmoznawstwa.

Dodatkowo oczekiwaliby wsparcia ze strony Ambasady przy przygotowaniu i organizowaniu wymian międzyszkolnych. Obecnie nauczyciel musi sam znaleźć szkołę w Hiszpanii i w całości zorganizować wyjazd uczniom. Stąd sugestia, by wymiany były organizowane na poziomie bardziej oficjalnym.

Ponieważ spora część absolwentów liceum decyduje się na studia w Hiszpanii, nauczyciele chcieliby mieć dostęp do informacji na temat hiszpańskich uczelni. Widzą tutaj rolę Ambasady.

Zdecydowana większość nauczycieli podkreśla, że programy sekcji z językiem hiszpańskim są zbyt obszerne, co sprawia, że uczniowie są zbyt obciążeni pracą. W tym także dostrzegają powód zmiany profilu przez niektórych uczniów. Równocześnie zaznaczają, że poza rozszerzeniami związanymi z językiem oraz kulturą Hiszpanii, nie ma przedmiotów na poziomie rozszerzonym, a co za tym idzie, uczniowie nie mają zajęć, które by ich przygotowały do matury na tym właśnie poziomie. Proponują, aby przedmioty takie, jak historia Hiszpanii poszerzyć o elementy historii powszechnej oraz aby zredukować treści przedmiotów niejęzykowych, np. zmniejszyć ilość lektur na literaturze Hiszpanii.

Za poważny problem uważa się fakt, że nie ma oficjalnie uznanej przez polski system edukacji funkcji koordynatora sekcji dwujęzycznej z językiem hiszpańskim. Faktycznie pracą każdej z sekcji kieruje koordynator na wyraźną prośbę strony hiszpańskiej. Równocześnie brak ustalonych procedur wyznaczania koordynatora, brak opisu zakresu jego praw i obowiązków, a także dodatkowego wynagrodzenia lub obniżenia tygodniowego wymiaru godzin pracy.

Niektórzy nauczyciele dodają, że istnieją duże dysproporcje między wysokością otrzymywanych dodatków do pensji w różnych województwach.

Równocześnie zwracają uwagę na fakt, że wybór podręczników zatwierdzonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej jest bardzo mały. Stąd postulat, aby go znacznie poszerzyć.

C. ZALETY I WADY SEKCJI DWUJĘZCZNYCH WEDŁUG UCZNIÓW

Uczniowie wyrażają duże zadowolenie z możliwości, jakie oferuje im klasa dwujęzyczna z językiem hiszpańskim. Czują, że chodzą do wyjątkowej klasy i zdają sobie sprawę z jej atrakcyjności, często podkreślając prestiż, jaki się z tym wiąże. Dodatkowo wyrażają opinię, że znajomość języka hiszpańskiego jest postrzegana jako elitarna, podczas gdy znajomość innych języków, w tym głównie angielskiego, nie jest dla nikogo zaskoczeniem.

Uważają, że mają bardzo dobrą kadre, szczególnie podkreślają zalety uczenia się z lektorami hiszpańskimi. Lekcje po hiszpańsku dają im dużą satysfakcję, ponieważ pokazują, jak wysoki poziom znajomości języka osiągnęli w stosunkowo krótkim czasie, pozwalają osłuchać się z językiem, dowiedzieć się różnych ciekawostek związanych z Hiszpanią oraz przygotować się do studiowania w tym kraju.

Bardzo dużą wagę przywiązują do faktu, że uczą się nie tylko języka postrzeganego jako

słownictwo i zbiór zasad gramatycznych, lecz także kultury i historii, co, jak wyrażają niektórzy, będzie im bardzo przydatne, gdy pojedą do Hiszpanii.

Podkreślają, że jest wielu chętnych do tej klasy, dlatego osoby, które przeszły rekrutację reprezentują wysoki poziom. Klasa osiąga bardzo dobre wyniki w nauczaniu. Widzą bardzo duże możliwości rozwoju, jakie oferuje im ta klasa.

Pytani o możliwość przystąpienia do hiszpańskiej matury, niektórzy uczniowie twierdzili, że jest to szansa sprawdzenia swojej wiedzy oraz wstęp na hiszpańskie uczelnie i łączą ją z dużym prestiżem; inni, natomiast, wyrażali opinię, że jest ona „niepotrzebna”, ponieważ nie daje żadnych dodatkowych punktów przy rekrutacji na polskie uczelnie.

Jako wady sekcji dwujęzycznej uczniowie dostrzegają bardzo obszerny materiał do przerobienia, dużą ilość godzin lekcyjnych, a co za tym idzie, bardzo dużo pracy. Czują się przeciążeni, bardzo późno wracają do domu, mają dużo nauki i pozostaje im niewiele czasu na własne zainteresowania. Niektórzy mówią wprost, że są to „lata wycięte z życia”, całkowicie skupione na nauce. Wyrażają opinię, że mają zbyt duży wachlarz przedmiotów, woleliby mieć mniej przedmiotów, najchętniej humanistycznych, z których mogliby zdawać maturę na poziomie rozszerzonym. Przeważnie uczniowie uważają się za klasę humanistyczną, dlatego zamieniliby fizykę i chemię na przedmioty typu historia czy WOS.

Część uczniów wyraża obawy przed maturą; są one dwojakiego rodzaju. Jedni chcieliby zdawać polską maturę na poziomie rozszerzonym, ale nie mają przedmiotów rozszerzonych. Muszą zatem uczęszczać na fakultety, a często nie mogą ze względu na to, że ich podstawowe lekcje kończą się zbyt późno. Inni, zainteresowani maturą hiszpańską, wyrażają opinię, że dostają za mało informacji na jej temat oraz, że przy rekrutacji na polskie uczelnie, fakt zdania tak trudnego egzaminu, jak sami mówią, „nic nie daje”, uczeń nie dostaje dodatkowych punktów.

Sporo uczniów zaznacza, że brak im dokładnej informacji na temat matury dwujęzycznej, uważają, że takie informacje powinny być im przekazywane już w pierwszej klasie.

Niektórzy proponowaliby inny rozkład przedmiotów, tak, aby lepiej wykorzystać rok zerowy i nie obciążać tak bardzo klas I-III.

Pewna grupa uczniów skarży się, że z powodu roku zerowego, obejmie ją obowiązkowa matura z matematyki.

Jak wynika z wywiadu, uczniowie chętnie uczą się także innych języków, dlatego byłiby zainteresowani większą ilością godzin na przykład języka angielskiego.

Chętnie widzieliby różnego rodzaju wymiany międzynarodowe szczególnie w ramach programów, które oferują wsparcie finansowe.

Sugerują także, aby na lekcji nauczyciele częściej korzystali ze środków audiowizualnych.

3. KILKA WSKAZÓWEK NA PRZYSZŁOŚĆ

Niniejszy raport, mający na celu przedstawienie sytuacji sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim w Polsce w roku 2008, możemy podsumować kilkoma uwagami, które równocześnie łączymy ze wskazówkami na przyszłość:

1. Odnotowujemy coraz większe zainteresowanie językiem hiszpańskim w Polsce, a co za tym idzie, sekcjami dwujęzycznymi promującymi ten język i kulturę Hiszpanii. Należy zatem wspierać i stymulować dalszy rozwój sekcji hiszpańskich w naszym kraju.
2. Obecne programy nauczania obowiązujące w sekcjach dwujęzycznych z językiem hiszpańskim wydają się być z jednej strony zbyt obszerne, z drugiej nie przygotowują uczniów do zdawania polskiej matury na poziomie rozszerzonym. Uczniowie mają dużą ilość PN w języku hiszpańskim oraz różnych przedmiotów w języku polskim na poziomie podstawowym. Dlatego postulujemy o zredukowanie treści PN nauczanych w języku hiszpańskim z równoczesnym poszerzeniem oferty z zakresu PN obecnie realizowanych w języku polskim, które mogłyby być nauczane częściowo w języku hiszpańskim tak, by uczniowie mogli przystąpić do matury rozszerzonej z tych przedmiotów.
3. Dostrzegamy potrzebę pewnych zmian związanych z maturą:
 - a) powinna być przygotowywana próbna matura hiszpańska,
 - b) uczniowie i nauczyciele powinni mieć dostęp do egzaminów z matury hiszpańskiej z

- poprzednich lat,
- c) różne części hiszpańskiego egzaminu maturalnego nie powinny odbywać się dzień po dniu,
 - d) uczniowie zdający hiszpańską maturę zdają przedmiot nazwany *kultura Hiszpanii*. W jego skład wchodzi: geografia, historia i historia sztuki Hiszpanii, co nie jest wyszczególnione na świadectwie maturalnym, a powinno być.
 - e) osoby przystępujące do hiszpańskiej matury powinny mieć możliwość zdawania po polsku różnych przedmiotów, a nie jedynie geografii lub historii,
 - f) postuluje się także, aby wszystkie polskie uczelnie przy rekrutacji stosowały większy przelicznik dla języka obcego zdawanego na poziomie klasy dwujęzycznej niż stosują dla języka obcego zdawanego na poziomie rozszerzonym.
4. Nauczyciele powinni jak najwcześniej informować uczniów o szczegółach dotyczących matury dwujęzycznej.
 5. Konieczne jest wprowadzenie olimpiady z języka hiszpańskiego dającej nie tylko możliwość sprawdzenia wiedzy uczniów sekcji hiszpańskich, ale także oferującej laureatom wstęp na wyższe uczelnie.
 6. Istnieje potrzeba rozszerzenia wymian międzynarodowych z Hiszpanią. Tutaj dostrzegamy dużą rolę Biura Rady ds. Edukacji Ambasady Hiszpanii, które może znacznie pomóc w nawiązywaniu kontaktów ze stroną hiszpańską oraz wspierać polskich nauczycieli zajmujących się organizacją takich wymian.
 7. W gestii Ambasady oraz CODN widzimy także oferowanie większej ilości szkoleń dla nauczycieli sekcji dwujęzycznych, ze szczególnym naciskiem na dydaktykę nauczania ELE. Warto podkreślić, że takie szkolenia dają przede wszystkim możliwość kontaktów nauczycieli, w tym koordynatorów, z różnych szkół w celu wymiany doświadczeń. Interesujące mogłyby być także wymiany międzynarodowe z nauczycielami sekcji hiszpańskich z innych krajów Europy.
 8. Warto, aby Ambasada oferowała nauczycielom i uczniom informacje na temat możliwości podejmowania studiów w Hiszpanii, tj. ogólne zasady studiowania w tym kraju, procedury rekrutacji, stypendia, itd.
 9. Należy poszerzyć badania nad różnicami pomiędzy licealistami- absolwentami gimnazjum dwujęzycznego oraz licealistami, którzy ukończyli klasę zerową, w celu dokładnego ustalenia poziomu językowego i poziomu motywacji do dalszej nauki.

Badania te powinny wpłynąć na dalsze losy sekcji dwujęzycznej w Polsce oraz zostać wzięte pod uwagę przy przygotowaniu strategii edukacji językowej w naszym kraju.

10. Zachęcamy nauczycieli do stosowania Europejskiego Portfolio Językowego, które daje możliwość oceny poziomu nauczania języka zgodnie z europejskimi standardami oraz może podnieść poziom autoewaluacji uczniów klas dwujęzycznych.
11. Warto byłoby przenieść niektóre przedmioty niekończące się maturą z klas wyższych do klasy zerowej (np. wiedza o kulturze, przedsiębiorczość, czy przysposobienie obronne) w celu odciążenia uczniów.
12. Postulujemy wprowadzenie do polskiego systemu edukacji oficjalnej funkcji koordynatora wraz z dodatkiem funkcyjnym i niższą godzin.
13. Wskazane by było zunifikowanie wysokości dodatku funkcyjnego za pracę w sekcjach dwujęzycznych w całej Polsce.

**Ewa Piech
Cecylia Tatoj**

**RAPORT EWALUACYJNY - SEKCJE DWUJĘZYCZNE Z
JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM
W POLSCE**

/Część II /

BADANIA ILOŚCIOWE

1. POCZĄTKI NAUCZANIA DWUJĘZycznego W POLSCE

Początki nauczania dwujęzycznego w Polsce przypadają na rok szkolny 1991/1992. Od tego czasu wprowadzono klasy z językiem: angielskim, francuskim, hiszpańskim, niemieckim, rosyjskim i hiszpańskim jako drugim językiem nauczania. Klasy dwujęzyczne z językiem hiszpańskim funkcjonują od roku 1991, obecnie istnieją w 5 gimnazjach oraz 14 liceach (wliczając XIV Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie).

2. PODSTAWA PRAWNA

Postawę prawną organizowania klas dwujęzycznych stanowią:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół, załącznik nr. 3 (Dz. U. Nr. 61, poz. 624).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego, kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz kształcenia w profilach w liceach profilowanych, załącznik nr. 4 (Dz. U. Nr. 61, poz. 625).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, załącznik nr. 8 i załącznik nr. 15 (Dz. U. Nr. 61, poz. 626).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych, na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr. 67, poz. 329 i Nr. 106, poz. 496, z 1997 r. Nr. 28, poz. 153 i Nr. 141, poz. 943, z 1998 r. Nr. 117, poz. 759 i Nr. 162, poz. 1126, oraz z 2000 r. Nr. 12, poz. 136, Nr. 19, poz. 239, Nr. 48, poz. 550, nr. 104, poz. 1104, Nr. 120, poz. 1268 i Nr. 122, poz. 1320).
- Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. Nr. 122, poz. 1320 z 31 grudnia 2000 r.).
- Porozumienie między Ministerstwem Edukacji Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Edukacji i Kultury Hiszpanii w sprawie tworzenia i funkcjonowania klas dwujęzycznych z językiem hiszpańskim w liceach ogólnokształcących Rzeczypospolitej Polskiej, organizacji egzaminu dojrzałości dla absolwentów tych klas oraz określenia warunków niezbędnych dla nadania im przez Ministerstwo Edukacji i Kultury Hiszpanii Titulo de Bachiller z dnia 6 maja 1997 r.

- Porozumienie podpisane 5 marca 1996 r. w Madrycie na VIII Sesji Plenarnej stałej polsko-hiszpańskiej komisji do spraw realizacji umowy o współpracy kulturalnej i naukowej na lata 1996-1999.
- List Intencyjny Ministra Edukacji Narodowej i Sportu Rzeczypospolitej Polskiej i Ministra Edukacji, Kultury i Sportu Królestwa Hiszpanii podpisany 7 kwietnia 2003 roku popierający rozwój dwustronnych stosunków w dziedzinie edukacji.

3. SEKCJE DWUJĘZYCZNE Z JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM /GIMNAZJA I LICEA

A. GIMNAZJA

GDAŃSK

**Zespół Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 3
Gimnazjum nr 3 im. Jana Pawła II**

ul. Chałubińskiego 13

80-809 GDAŃSK

www.gim3gda.pl

gim3@gim3gda.internetdsl.pl; zkpig3@zkpig3.gdansk.ids.pl

LUBLIN

Gimnazjum nr 19 im. J. Czechowicza

ul. Szkolna 8

20-124 LUBLIN

www.gim19.lublin.pl

gim_19@poczta.onet.pl

POZNAŃ

**Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4
im ks. Prof. J. Tischnera**

Gimnazjum nr 26 z Oddziałami Dwujęzycznymi

Osiedle Czecha 59

61-288 POZNAŃ

gimnazjumnr26@interklasa.pl

WROCLAW

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3
IX Liceum Ogólnokształcące
Gimnazjum nr 10 z Oddziałami Dwujęzycznymi
ul. Piotra Skargi 29/31
50-082 WROCLAW
www.gimnazjum10.wroc.pl
LO9@lo9.wroc.pl; sekretariat@lo9.wroc.pl

SZCZECIN

Gimnazjum nr 32 z Oddziałami Dwujęzycznymi
ul. Kopernika 16a
70-241 SZCZECIN
www.lo14.szczecin.pl
14loszczecin@poczta.fm

B. LICEA

BIAŁYSTOK	III Liceum Ogólnokształcące im. K. K. Baczyńskiego ul. Pałacowa 2/1 15-042 BIAŁYSTOK www.3lo.man.bialystok.pl inf3lo@falco.man.bialystok.pl
BYDGOSZCZ	I Liceum Ogólnokształcące im. C. K. Norwida Plac Wolności 9 85-004 BYDGOSZCZ www.1lo.bydgoszcz 1lo@1lo.bydgoszcz.pl ; dyro_1lo@wp.pl
GDAŃSK	III Liceum Ogólnokształcące im. Bohaterów Westerplatte ul. Topolowa 7 80-255 GDAŃSK www.topolowka.pl sekretariat@topolowka.pl
GDAŃSK	Zespół Szkół Licealnych i Policealnych w Gdańsku XV Liceum Ogólnokształcące im. Zjednoczonej Europy ul. Pilotów 7 80-460 GDAŃSK www.xvlo.gda.pl XVlo@box.ids.pl ; sekretariat@xvlo.gda.pl
KATOWICE	II Liceum Ogólnokształcące im. M. Konopnickiej ul. Głowackiego 6 40-052 KATOWICE biuro@nasza-szkola.pl www.nasza-szkola.pl

KRAKÓW	VI Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza ul. Wąska 7 31-057 KRAKÓW www.vilo.krakow.pl vilo@vilo.krakow.pl
LUBLIN	IX Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika ul. Struga 6 20-709 LUBLIN www.9lo.lublin.pl sekretar@9lo.lublin.pl ; dyrekcja@9lo.lublin.pl
ŁÓDŹ	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 XXXII Liceum Ogólnokształcące im. H. Poświatowskiej ul. P. Czajkowskiego 14 92 -511 ŁÓDŹ http://lo32.hekko.pl ZSONR1a@wizzew.net
POZNAŃ	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4 im ks. Prof. J. Tischnera XVII Liceum Ogólnokształcące Osiedle Czecha 59 61-288 POZNAŃ gimnazjumnr26@interklasa.pl
RADOM	IV Liceum Ogólnokształcące im. dra T. Chałubińskiego ul. Mariacka 25 26-600 RADOM www.chalubinski.pl lo4radom@lo4radom.internetdsl.pl
WARSZAWA	XXXIV Liceum Ogólnokształcące im. M. de Cervantesa ul. Zakrzewska 24 00-737 WARSZAWA www.cervantes.edu.pl sekretariat@cervantes.edu.pl

WARSZAWA

XXII Liceum Ogólnokształcące im. J. Martí

ul. Staffa 111

01-884 WARSZAWA

www.josemarti.waw.pl

liceum@josemarti.waw.pl

WROCLAW

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3

IX Liceum Ogólnokształcące im. J. Słowackiego

ul. Piotra Skargi 29/31

50-082 WROCLAW

www.lo9.wroc.pl

LO9@lo9.wroc.pl; sekretariat@lo9.wroc.pl

SZCZECIN

(od roku 2009/2010)

XIV Liceum Ogólnokształcące

ul. Kopernika 16a

70-241 SZCZECIN

www.lo14.szczecin.pl

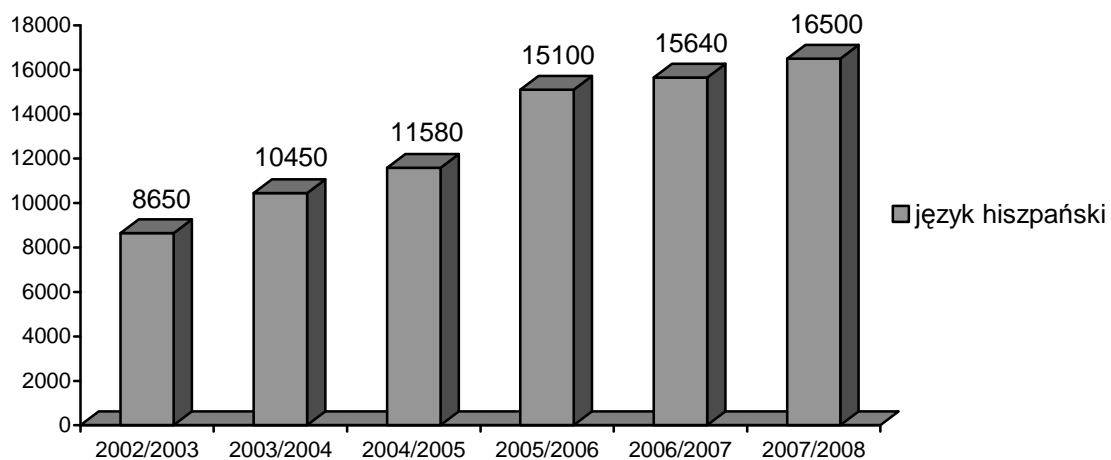
14loszczecin@poczta.fm

4. DANE DOTYCZĄCE NAUCZANIA JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO W POLSCE

Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają ilość uczniów uczących się obowiązkowo języka hiszpańskiego w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach w Polsce. Jak można zaobserwować, nauczanie hiszpańskiego w naszym kraju ma tendencję wzrostową: w przeciągu pięciu lat liczba uczniów wybierających ten język jako obowiązkowy wzrosła dwukrotnie.

Rok	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Ilość uczniów	8650	10450	11580	15100	15640	16500

Źródło: Powszechność nauczania języków obcych w roku szkolnym 2007/2008. CODN.

Wykres 1. Powszechność nauczania języka hiszpańskiego w Polsce.

5. ANKIETA – SEKCJE DWUJĘZYCZNE - GIMNAZJA (ANALIZA)

A. DANE ZBIOROWE

Z pięciu gimnazjów dwujęzycznych w Polsce wszystkie odpowiedziały na ankietę.

1. Od kiedy istnieje sekcja dwujęzyczna w szkole:

Średnio od trzech lat i 4 miesięcy.

2. Ilość klas dwujęzycznych:

Razem: 24.

Średnio na szkołę: 4,8.

3. Ilość uczniów łącznie w klasach dwujęzycznych

Razem: **628** (przy czym Gimnazjum nr 32 w Szczecinie nie podało ilości)

Średnio przypada **157** uczniów na szkołę dwujęzyczną

Co daje:

3,3 % wszystkich uczniów uczących się języka hiszpańskiego w szkołach polskich

4. Ilość absolwentów, którzy wybrali liceum dwujęzyczne

W roku 2005/6 : 55 (z Poznania i Lublina, inne gimnazja nie podały liczby absolwentów)

W roku 2004/5 : brak danych

W roku 2003/4 : brak danych

5. Sposób naboru:

- konkurs świadectw 3 szkoły
- wyniki testu po szkole podstawowej 3 szkoły
- test predyspozycji 3 szkoły
- inaczej 2 szkoły

Niektóre szkoły wybierały kilka różnych form jednocześnie.

6. Czy istnieje regulamin rekrutacji?

W 4 szkołach istnieje. Gimnazjum nr 32 w Szczecinie - brak danych.

7. Kto zatwierdza regulamin?

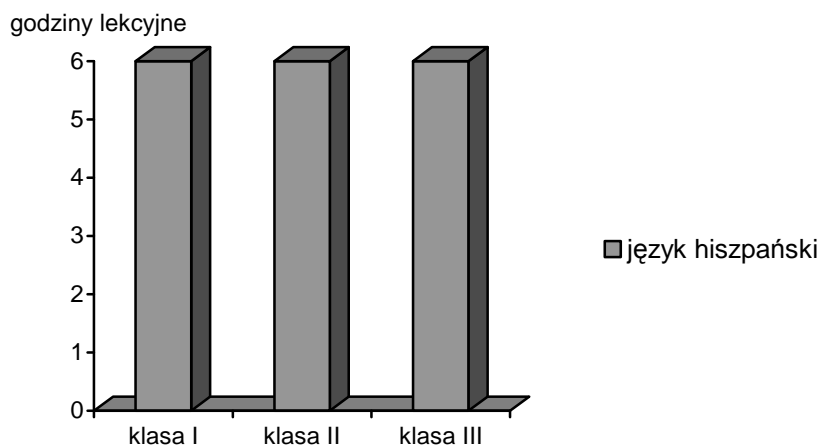
- Dyrekcja szkoły 2 szkoły
- Rada Pedagogiczna 1 szkoła
- Kurator Oświaty 1 szkoła

Gimnazjum nr 32 w Szczecinie - brak danych.

8. Ilość godzin języka hiszpańskiego tygodniowo w poszczególnych szkołach

Przedmiot/Klasa	Język hiszpański :
Klasa I	Średnio: 6
Klasa II	Średnio: 6
Klasa III	Średnio: 6

We wszystkich gimnazjach tygodniowa ilość godzin przeznaczonych na naukę języka hiszpańskiego w klasach I-III jest jednakowa.

Wykres 2. Ilość godzin języka hiszpańskiego w klasach I-III

9. Tygodniowy wymiar godzin przedmiotów nauczanych w języku hiszpańskim

Przedmioty niejęzykowe:

Literatura Hiszpanii

Przedmiot/Klasa	Literatura Hiszpanii
Klasa I	---
Klasa II	- 2 szkoły - Średnio 1,5 h
Klasa III	- 2 szkoły - Średnio: 1,5 h

10. Podział na grupy podczas lekcji przedmiotów dwujęzycznych

- 1 szkoła stosuje podział na grupy
- 2 szkoły nie stosują podziału na grupy
- 2 nie podały informacji

11. Ilość nauczycieli w sekcjach dwujęzycznych w badanych szkołach

- *Język hiszpański* 16 nauczycieli
- *Przedmioty niejęzykowe* 1 nauczyciel
- *Lektor niebędący pracownikiem szkoły* 2 nauczycieli

B. NAUCZYCIELE JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO

Z 16 nauczycieli uczących w gimnazjach dwujęzycznych języka hiszpańskiego ankietę wypełniło 9.

1. Staż pracy

Średni staż pracy: **4 lata**

Średni staż pracy w sekcji dwujęzycznej: **1,5 roku.**

2. Wykształcenie

Każdy z nauczycieli ma wykształcenie wyższe, w tym **8 Wydział Filologiczny specjalność język hiszpański/iberystyka, 1 etnolingwistykę.**

Spośród nich **4 ukończyło studia podyplomowe, 1 nauczyciel ukończył WAM w Poznaniu.**

3. Przygotowanie pedagogiczne

7 nauczycieli uzyskało przygotowanie pedagogiczne podczas studiów, **2 na studiach podyplomowych.**

4. Używane materiały dydaktyczne

Większość nauczycieli realizuje podręcznik **PRISMA A1, A2, CHICOS CHICAS, AVANCE.** Ponadto wykorzystują jako materiały dydaktyczne pomocnicze inne podręczniki – **GENTE, COMO SUENA, RAPIDO** – oraz materiały własne, filmy video, piosenki i inne.

5. Program nauczania

Stosowane programy nauczania są w 5 szkołach zatwierdzone przez rady pedagogiczne. W 2 przypadkach są to programy własne zatwierdzone co roku przez radę pedagogiczną, w 2

innych jest to Currículo de español en las secciones bilingües en Polonia, Gimnasium 1,2 3 y Liceo Año 0.

6. Szkolenia krajowe odbyte w ciągu ostatnich 3 lat

Z różnych szkoleń organizowanych w kraju skorzystało 5 nauczycieli. Były to szkolenia w 4 przypadkach organizowane przez Ambasadę/CODN, w 1 był to program HOLA oraz w 8 przez innego organizatora (wydawnictwa).

7. Szkolenia zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat

Ze szkoleń organizowanych za granicą, w Hiszpanii skorzystało 4 nauczycieli (1 kurs metodyczny, 1 kurs Interkulturowość języka hiszpańskiego jako języka obcego, 2 kurs poszerzający wiedzę z kultury i języka hiszpańskiego).

8. Proponowana tematyka przyszłych szkoleń

Nauczyciele zainteresowani są głównie następującą tematyką szkoleń:

- nowoczesne metody nauczania języka hiszpańskiego,
- metody motywujące uczniów,
- przygotowanie językowe do matury w sekcjach dwujęzycznych,
- przygotowanie do egzaminów DELE (inicial, intermedio),
- zastosowanie nowych technologii na lekcjach języka hiszpańskiego.

C. LEKTORZY JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO

W gimnazjach dwujęzycznych, które wypełniły ankietę, uczy 2 lektorów języka hiszpańskiego niebędących pracownikami szkoły. Jeden z nich odpowiedział na ankietę.

1. Staż pracy

10 lat na uniwersytecie, w tym 2 lata w szkole polskiej w sekcji dwujęzycznej.

2. Wykładane przedmioty

Literatura hiszpańska

3. Wykształcenie

Doktor Filologii Hiszpańskiej Uniwersytet w Almerii.

Licencjat Studiów Nauczycielskich – specjalizacja: język hiszpański i angielski – Uniwersytet w Almerii.

4. Przygotowanie pedagogiczne

Zdobyte w czasie studiów i na kursie kwalifikacyjnym.

5. Realizowany program nauczania języka hiszpańskiego

Literatura hiszpańska.

6. Używane materiały dydaktyczne

Textos literarios y ejercicios. Madrid, Anaya, 2001.

Curso de literatura. Madrid, Edelsa, 2006.

7. Szkolenia krajowe odbyte w ciągu ostatnich 3 lat

- Nuevas tecnologías de la comunicación. Nowe technologie. - 15 godz.
- Recursos didácticos. Materiały i techniki dydaktyczne – 10 godz.
- Adaptowanie programów nauczania w sekcjach dwujęzycznych – 120 godz.

8. Szkolenia zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat

Brak danych.

9. Zainteresowanie tematyką szkoleń

- Filmy i teatr w nauczaniu języka hiszpańskiego
- Egzamin maturalny z języka hiszpańskiego

D. NAUCZYCIELE PRZEDMIOTÓW NIEJĘZYKOWYCH

W gimnazjach dwujęzycznych, które wypełniły ankietę, uczy 1 nauczyciel przedmiotu niejęzykowego. Ta część ankiety nie została wypełniona.

6. ANKIETA – SEKCJE DWUJĘZyczne - LICEA (ANALIZA)

A. DANE ZBIOROWE

Z czternastu liceów dwujęzycznych w Polsce jednaście odpowiedziało na ankietę.

Należy dodać, że niektóre licea funkcjonują od niedawna (a w Szczecinie sekcja powstanie dopiero w 2009/2010 roku) i jeszcze nie przeprowadzały matury dwujęzycznej oraz nie mają absolwentów. Dlatego dane w ankietach są niekompletne.

1. Od kiedy istnieje sekcja dwujęzyczna w szkole?

Średnio: 4 lata i 2 miesiące

2. Ilość klas dwujęzycznych

Razem: 26 klas

Średnio na szkołę: 2,3 klasy na szkołę

3. Ilość uczniów łącznie w klasach dwujęzycznych

RAZEM: 965 uczniów (w 11 szkołach, które odpowiedziały na ankietę)

Średnio przypada: **88** uczniów na szkołę dwujęzyczną

Co daje:

5,1 % wszystkich uczniów uczących się języka hiszpańskiego w polskich szkołach

7,6 % wszystkich uczniów uczących się hiszpańskiego w liceach

4. Ilość absolwentów sekcji dwujęzycznej

- w roku 2003/2004 – 62 absolwentów

- w roku 2004/2005 – 63 absolwentów

- w roku 2005/2006 – 83 absolwentów

Dane z roku 2003/04 pochodzą z 2 szkół, a kolejnych lat z 3 szkół. Jak zaznaczyliśmy powyżej, niektóre sekcje działają od niedawna i nie mają jeszcze absolwentów.

5. Sposób naboru do liceum:

- konkurs świadectw 6 szkół
- wyniki testu gimnazjalnego 7 szkół
- test predyspozycji 8 szkół

Większość szkół łączy kilka sposobów naboru.

6. Czy istnieje regulamin rekrutacji?

Tak, we wszystkich szkołach (11 szkół).

7. Kto zatwierdza regulamin rekrutacji?

- Rada pedagogiczna (2 szkoły)
- Dyrektor szkoły (4 szkoły)
- Kurator Oświaty (3 szkoły)
- Rada Miasta (1 szkoła)

Jedna szkoła nie podała informacji, kto zatwierdza regulamin.

8. Olimpiada języka hiszpańskiego.

W Polsce **nie organizuje się** olimpiady z języka hiszpańskiego.

9. Ilu absolwentów wybrało wydział filologii iberyjskiej lub lingwistyki stosowanej?

- w 2003/2004 roku 8 absolwentów
- w 2004/2005 roku 10 absolwentów
- w 2005/2006 roku 17 absolwentów

Dane pochodzą z 4 szkół.

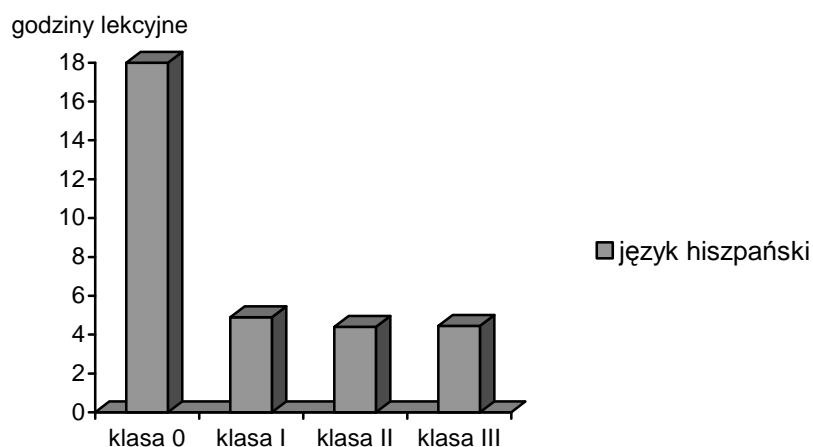
10. Ilu absolwentów wyjechało na studia za granicę?

- w 2003/2004 roku 6 absolwentów
- w 2004/2005 roku 12 absolwentów
- w 2005/2006 roku 16 absolwentów

Dane pochodzą z 4 szkół.

11. Tygodniowa ilość godzin przeznaczona na naukę języka hiszpańskiego w sekcjach dwujęzycznych

Przedmiot/Klasa	Język hiszpański
Klasa zero	Średnio: 18 h
Klasa I	Średnio: 4,9 h
Klasa II	Średnio: 4,4 h
Klasa III	Średnio: 4,45 h

Wykres 3. Ilość godzin języka hiszpańskiego we wszystkich klasach liceum

12. Tygodniowy wymiar godzin przedmiotów nauczanych w języku hiszpańskim

Należy zaznaczyć, że spośród 11 szkół, które odpowiedziały na ankiety, 3 nie podały na ten temat żadnych danych.

Przedmioty nauczane w języku hiszpańskim:

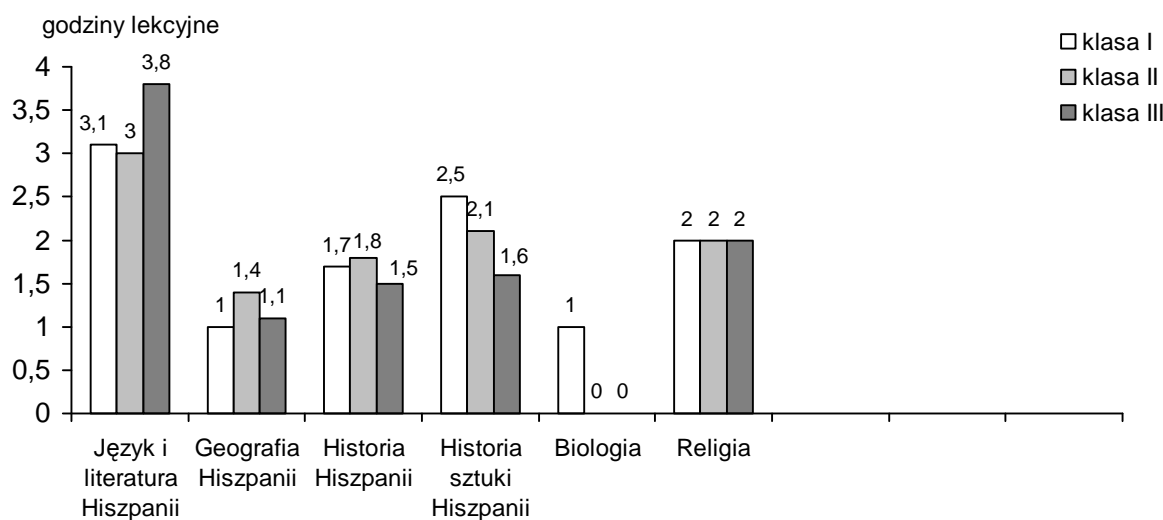
Język i literatura Hiszpanii

Kultura Hiszpanii, w skład której wchodzi: geografia Hiszpanii, historia Hiszpanii, historia sztuki Hiszpanii

Biologia

Religia

Przedmiot/ Klasa	Język i literatura Hiszpanii	Geografia Hiszpanii	Historia Hiszpanii	Historia sztuki Hiszpanii	Biologia	Religia
Klasa I	8 szkół średnio: 3,1 h	3 szkół średnio: 1 h	7 szkół średnio: 1,7 h	6 szkół średnio: 2,5 h	1 szkoła średnio: 1 h	1 szkoła średnio: 2 h
Klasa II	8 szkół średnio: 3 h	7 szkół średnio: 1,4 h	7 szkół średnio: 1,8h	6 szkół średnio: 2,1 h	---	1 szkoła średnio: 2 h
Klasa III	8 szkół średnio: 3,8 h	2 szkół średnio: 1,1 h	6 szkół średnio: 1,5 h	6 szkół średnio: 1,6 h	---	1 szkoła średnio: 2 h

Wykres 4. Ilość godzin PN w języku hiszpańskim we wszystkich klasach liceum

13. Podział na grupy podczas lekcji przedmiotów dwujęzycznych

TAK: 8 szkół

NIE: 2 szkoły

Jedna szkoła nie podała rozwiązania.

14. Ilość nauczycieli w sekcjach dwujęzycznych

- Nauczyciele języka hiszpańskiego: 36 nauczycieli
- Nauczyciele przedmiotów niejęzycznych: 17 nauczycieli
- Lektorzy języka hiszpańskiego niebędący pracownikami szkoły: 5 nauczycieli

Jedna szkoła nie podała danych dotyczących nauczycieli.

B. NAUCZYCIELE JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO

Ankietę wypełniło **36 nauczycieli**.

1. Staż pracy

Średnio w szkole: 8,3 lat.

Średnio w sekcji dwujęzycznej: 3,25 lata.

2. Wykształcenie

Filologia hiszpańska – 21 nauczycieli

Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, ze specjalizacją język hiszpański– 4 nauczycieli

DELE Superior – 2 nauczycieli

Nie przedstawiło wymaganych dokumentów potwierdzających znajomość języka hiszpańskiego na wymaganym do nauczania poziomie – 5 nauczycieli (2 osoby po filologii słowiańskiej. Należy jednak zaznaczyć, że prawdopodobnie to są hiszpańscy lektorzy, którzy przy rekrutacji na stanowisko lektora w Polsce, prowadzonej w przez stronę hiszpańską, muszą przedstawić dyplom magistra filologii hiszpańskiej lub słowiańskiej), 1 ukończyła Finanse i bankowość, 2 osoby po filologii romańskiej.

Studia zagraniczne – 7 nauczycieli (brak informacji o programach i o wymiarze godzin) na uniwersytetach w Madrycie, Saragossie.

Kursy i stypendia zagraniczne – 4 nauczycieli (Panama, Grenada, Santiago de Compostela w ramach programu Socrates)

3. Przygotowanie pedagogiczne

Nauczyciele zdobyli przygotowanie pedagogiczne:

- podczas studiów – 19 nauczycieli
- na kursie kwalifikacyjnym – 12 nauczycieli
- na studiach podyplomowych – 8 nauczycieli
- inne – 1 nauczyciel (szkolenia krajowe i zagraniczne), 1 nauczyciel (kurs CAP dający uprawnienia nauczycielskie w Hiszpanii)

Niektórzy nauczyciele korzystali z kilku różnych form.

4. Stosowane materiały dydaktyczne

Najczęściej używane podręczniki:

PRISMA (A1, A2, etc.) (14 nauczycieli)

NUEVO ELE INICIAL 1, 2 (6 nauczycieli)

AVANCE (5 nauczycieli)

SUEÑA (5 nauczycieli)

USO DE LA GRAMATICA ESPANOLA (6 nauczycieli)

GENTE

VEN

NUEVO VEN

EL CRONOMETRO

RAPIDO

ES ESPANOL

Są to najczęściej podręczniki wydawnictw EDELSA, SGEL, DIFUSION, SM, ANAYA, EDINUMEN.

Wszyscy nauczyciele obok podręczników podstawowych podkreślają, że korzystają z kilku podręczników jednocześnie oraz ze słowników. Dodatkowo używają środki audiowizualne, nagrania na kasetach magnetofonowych, video, filmy, a także telewizję, komputer oraz internet.

5. Programy nauczania

Nie istnieją aktualne programy nauczania zatwierdzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. W związku z tym w większości (11 szkół) nauczyciele piszą własne programy autorskie, które są zatwierdzane przez rady pedagogiczne. Nauczyciele dwóch szkół (Liceum

w Bydgoszczy i Gdańsku) oraz 1 nauczyciel liceum we Wrocławiu opierają się na programie nauczania języka hiszpańskiego dla sekcji dwujęzycznych, zaproponowanym przez Biuro Rady ds. Edukacji Ambasady Hiszpanii i zatwierdzonym przez rady pedagogiczne tych szkół.

Należy podkreślić, że program ten, jedyny jaki istnieje dla sekcji dwujęzycznych, nie ma jeszcze numeru dopuszczenia przez polskie Ministerstwo Edukacji Narodowej. Stąd też może wynikać fakt, że nauczyciele skarżą się na brak oficjalnego programu i realizują nieaktualne już programy nauczania zatwierdzone przez MENiS jeszcze przed wejściem w życie reformy oświatowej lub nie podają w ogóle nazw programów.

6. Szkolenia krajowe i zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat

W ciągu ostatnich 3 lat w szkoleniach organizowanych przez Ambasadę/CODN wzięło udział 31 nauczycieli; z programu SOCRATES skorzystało 3 nauczycieli; z kursów prowadzonych przez innego organizatora (głównie wydawnictwa i CKE) – 13 nauczycieli. Niektórzy nauczyciele korzystali z różnych szkoleń.

W 34 szkoleniach zagranicznych wzięło udział łącznie 14 nauczycieli. Szkolenia były zorganizowane głównie w Hiszpanii, ale były także 2 szkolenia w USA, 1 w Holandii i 1 na Słowacji.

7. Tematyka szkoleń interesująca nauczycieli

Największym zainteresowaniem wśród nauczycieli cieszyłyby się kursy dydaktyki nauczania języka hiszpańskiego z zakresu:

- zastosowania nowoczesnych technologii w nauczaniu języka hiszpańskiego (w tym internetu),
- podnoszenia poziomu motywacji ucznia,
- rozwijania kompetencji komunikacyjnej ucznia,
- ewaluacji (głównie prac pisemnych).

C. NAUCZYCIELE PRZEDMIOTÓW NIEJĘZYKOWYCH

Część ankiety przeznaczoną dla nauczycieli przedmiotów niejęzykowych wypełniło **8 nauczycieli**. Warto dodać, że ankieta była napisana w języku polskim, dlatego hiszpańscy lektorzy nieznający polskiego, nie wypełnili jej.

1. Nauczane przedmioty:

Język i literatura Hiszpanii

Kultura Hiszpanii, w skład której wchodzi: geografia Hiszpanii, historia Hiszpanii, historia sztuki Hiszpanii

Biologia

Religia

WOS

2. Staż pracy

Średnio: **6 lat**

Średnio w sekcji dwujęzycznej: **2,9 lat**

3. Wykształcenie, przygotowanie pedagogiczne, przygotowanie językowe

Wykształcenie:

Wszyscy nauczyciele mają wykształcenie wyższe. Wszyscy, z wyjątkiem jednej osoby, uczą przedmiotów zgodnie ze swoim wykształceniem.

4 nauczycieli studiowało za granicą (w tym 3 w Hiszpanii – *nativos* - rodzimi użytkownicy języka hiszpańskiego, 1 realizował kursy językowe – hebrajski – w Jerozolimie i Izraelu)

Przygotowanie pedagogiczne:

Wszyscy nauczyciele mają kwalifikacje pedagogiczne zdobyte:

- podczas studiów – 2 nauczycieli
- na kursie kwalifikacyjnym – 4 nauczycieli
- na studiach podyplomowych – 2 nauczycieli
- na kursie pedagogicznym (CAP) – 1 nauczyciel

Przygotowanie językowe:

Wśród nauczycieli, którzy wypełnili ankietę, jest:

- 3 *nativos* – rodzimi użytkownicy języka hiszpańskiego
- 1 nauczyciel po filologii iberyjskiej

- 1 nauczyciel , który ukończył uniwersytet w Hiszpanii (nie podał jaki)
- 1 nauczyciel ze znajomością języka hiszpańskiego na poziomie DELE Inicial
- 3 nauczycieli nie podało poziomu znajomości języka hiszpańskiego, ani sposobu, w jaki ewentualnie zdobyli tę wiedzę.

4. Materiały dydaktyczne

Podręczniki i teksty źródłowe, których używają nauczyciele w nauczaniu swego przedmiotu są wydawane przez wydawnictwa zagraniczne, głównie hiszpańskie (IBERICA y ANAYA, VICENS VIVES, EDEBE, EDELSA). Są to podręczniki: Manual de Historia y Geografia de España, Historia de España, Bachillerato I, II. Nauczyciele posługują się również innymi pomocami dydaktycznymi: DVD, video, komputer, internet, reprodukcje i zdjęcia dzieł sztuki.

5. Szkolenia krajowe i zagraniczne w czasie ostatnich 3 lat

Większość szkoleń krajowych organizowała Ambasada Królestwa Hiszpanii wraz z CODN, 6 nauczycieli brało w nich udział. Były też szkolenia organizowane przez inne organizacje (wydawnictwa) – uczestniczyło w nich 2 nauczycieli i w ramach programu SOCRATES – uczestniczył 1 nauczyciel.

2 nauczycieli nie uczestniczyło w żadnym szkoleniu krajowym.

Szkolenia zagraniczne organizowane były w Hiszpanii i w Izraelu. W szkoleniach w Hiszpanii brało udział 2 nauczycieli, a w Izraelu jeden.

6. Tematyka szkoleń interesująca nauczycieli

Największym zainteresowaniem wśród nauczycieli – jak wynika z przeprowadzonej ankiety – cieszyłyby się szkolenia dotyczące metodyki nauczania literatury oraz zastosowania nowoczesnych technologii, w tym internetu, w nauczaniu języka hiszpańskiego.

7. WNIOSKI DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA NAUCZYCIELI

Język hiszpański

Nauczyciele języka hiszpańskiego posiadają na ogół wykształcenie zarówno merytoryczne jak i przygotowanie pedagogiczne. Większość z nich ukończyła studia wyższe w zakresie języka hiszpańskiego lub kolegium języka hiszpańskiego. Są jednak również tacy, którzy nie przedstawili w ankiecie żadnego zaświadczenia potwierdzającego znajomość języka hiszpańskiego.

Przedmioty niejęzykowe

Wykształcenie oraz przygotowanie pedagogiczne nauczycieli przedmiotów niejęzykowych nie budzi zastrzeżeń. Tylko jedna osoba – jak wynika z ankiety – ma wykształcenie wyższe niezgodne z przedmiotami, których uczy.

PN są nauczane w języku hiszpańskim przez wykwalifikowanych hiszpańskich nauczycieli przedmiotów niejęzykowych.

WNIOSKI OGÓLNE

Klasy dwujęzyczne z językiem hiszpańskim zaczęły funkcjonować w Polsce w roku 1991. Najpierw zostały wprowadzone w liceach, a po reformie systemu edukacji, także w gimnazjach.

Obecnie 14 szkół ogólnokształcących oraz 5 gimnazjów prowadzi oddziały dwujęzyczne z językiem hiszpańskim. Przy czym niektóre licea oferują uczniom gimnazjów kontynuację nauki w liceum w systemie trzyletnim, inne, dla uczniów rozpoczynających naukę hiszpańskiego od podstaw, mają w swej ofercie system czteroletni z klasą zerową, w której uczeń intensywnie zdobywa wiedzę i umiejętności językowe.

Uczniowie gimnazjum mają 6 godzin języka hiszpańskiego tygodniowo w każdej klasie, natomiast uczniowie klasy zerowej 18 godzin tygodniowo. Tak duża ilość godzin z ELE ma przygotować uczniów do dalszej edukacji, w której część przedmiotów nauczana jest w języku hiszpańskim przez rodzimych użytkowników tego języka, najczęściej nieznających polskiego.

Warto podkreślić, że model klasy dwujęzycznej z językiem hiszpańskim znacznie odbiega od typowego modelu sekcji dwujęzycznej reprezentowanego w systemie polskim przez klasy z językiem angielskim, niemieckim czy francuskim. O ile w tych drugich niektóre przedmioty w polskim programie nauczania, tj. biologia, matematyka, fizyka, itd., poprowadzone są częściowo lub w całości w języku obcym z reguły przez polskich nauczycieli, o tyle w modelu hiszpańskim uczniowie zdobywają podstawową wiedzę wymaganą przez polski program nauczania w całości po polsku, natomiast dodatkowo uczą się intensywnie języka hiszpańskiego oraz przedmiotów związanych z kulturą Hiszpanii, tj. historii, geografii i sztuki po hiszpańsku, najczęściej z hiszpańskim wykwalifikowanym nauczycielem danego przedmiotu. Tylko uczniowie sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim mają tak ogromną liczbę godzin z rodzimymi użytkownikami języka, co stanowi przedmiot dumy tych uczniów i silnie ich motywuje do nauki. W hiszpańskich sekcjach dwujęzycznych nie istnieje więc, praktycznie rzecz biorąc, problem niewystarczającej kompetencji językowej nauczycieli PN, co potrafi być bolączką innych sekcji dwujęzycznych.

Język hiszpański, jeszcze słabo rozpowszechniony w polskich szkołach, cieszy się jednak coraz większą popularnością. Wielu uczniów deklaruje chęć uczenia się tego języka, jednak mało szkół posiada go w swej ofercie dydaktycznej. Co roku obserwujemy bardzo duże zainteresowanie sekcjami dwujęzycznymi promującymi kulturę Hiszpanii, co potwierdza duża liczba kandydatów do tych sekcji. Równocześnie warto podkreślić, że szkoły z sekcjami dwujęzycznymi z językiem hiszpańskim oferują nauczanie tego języka także w klasach o innym profilu. A zatem rozwój sekcji dwujęzycznej znacząco przyczynia się do wzrostu liczby uczniów uczących się hiszpańskiego.

Klasy dwujęzyczne z językiem hiszpańskim mogą liczyć na duże wsparcie ze strony hiszpańskiej reprezentowanej przez Biuro Radcy ds. Edukacji, reprezentujące hiszpańskie Ministerstwo Edukacji, działające przy Ambasadzie Hiszpanii w Warszawie. Hiszpania zapewnia rekrutację nauczycieli na stanowisko lektora w szkołach polskich oraz pokrywa im koszty podróży i wypłaca dodatek do ich wynagrodzenia. Strona polska natomiast zapewnia lektorom mieszkania i pensję zgodną z polskimi tabelami płac.

Nauczyciele z każdej szkoły corocznie przygotowują zamówienie na książki i inne materiały dydaktyczne o wartości około 3500 euro. Dzięki tej pomocy szkoły polskie dysponują pokaźnym księgozbiorem obejmującym podręczniki, słowniki, multimedia i inne materiały dydaktyczne znacznie ułatwiające pracę nauczycielom i uczniom. Fakt ten również korzystnie wyróżnia sekcje hiszpańskie na tle innych sekcji dwujęzycznych.

Strona hiszpańska oferuje także bezpłatne szkolenia z metodyki nauczania języka hiszpańskiego prowadzone w Hiszpanii. Może z nich skorzystać co roku około 20 polskich nauczycieli z sekcji dwujęzycznych.

Dodatkowo Hiszpania:

- organizuje i całkowicie finansuje coroczny 10-dniowy wyjazd do Madrytu dla dużej grupy uczniów (po 3 osoby z klas zerowych liceum lub z gimnazjum) wraz z trójką nauczycieli,
- funduje coroczne stypendia dla najzdolniejszych uczniów wysokości 600 euro (które otrzymuje 2-3 uczniów z każdej sekcji),
- organizuje festiwal teatralny dla uczniów sekcji dwujęzycznej z krajów Europy Środkowo-Wschodniej z finałem co roku w innym kraju (strona hiszpańska bierze na siebie koszty związane z wyjazdem zwycięskiej grupy na finał),
- oraz jest inicjatorem innych działań (konkursy literackie, wyjazd jednego ucznia po Ameryce Łacińskiej wraz z rówieśnikami z innych krajów, itd.).

Należy odnotować fakt, że zarówno nauczyciele jak i uczniowie są ogólnie zadowoleni z sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim. Uważają je za prestiżowe i doceniają ich atrakcyjność.

Nauczyciele podkreślają, że młodzież w tych klasach jest bardzo zmotywowana do nauki, ma jasno wytyczone cele, do których dąży systematycznie, pogłębiając swą wiedzę. Praca daje szybko widoczne efekty i przynosi wiele satysfakcji. Równocześnie stymuluje rozwój zawodowy nauczycieli; kontakt z rodzimymi użytkownikami języka daje możliwość podnoszenia kompetencji językowej, intensywność nauki hiszpańskiego sprawia, że nauczyciel stając przed nowymi wyzwaniami szuka nowych metod pracy oraz poszerza swoją wiedzę i umiejętności.

Uczniowie uważają, że klasy z językiem hiszpańskim przede wszystkim dają im bardzo duży atut, którego nie mają ich rówieśnicy, tj. wysoki poziom znajomości języka, a także kultury

Hiszpanii. Równocześnie hiszpańska matura otwiera przed nimi drzwi na hiszpańskie uczelnie. Z możliwości tej korzysta spora część absolwentów.

Z drugiej strony, nauczyciele i uczniowie podkreślają fakt, że programy PN w sekcji dwujęzycznej z językiem hiszpańskim (literatura i wszystkie komponenty przedmiotu kultura Hiszpanii) są zbyt obszerne i wymagają od ucznia nie tylko spędzania dużej liczby godzin lekcyjnych w szkole, ale także wielu godzin nauki w domu. Wszyscy, bez wyjątku, uczniowie skarżą się, że ich profil nie przygotowuje do matury rozszerzonej z żadnego przedmiotu maturalnego (poza językiem hiszpańskim), co skazuje ich na ogromną dodatkową pracę w ramach fakultetów i własną w sytuacji, gdy uczelnie, na których zamierzają studiować, wymagają matury rozszerzonej z tych przedmiotów. Jest to często przyczyną, dla której uczniowie decydują się na zmianę profilu po klasie zerowej, tym bardziej, że poziom języka hiszpańskiego, który osiągają po roku intensywnej nauki, jest dla nich bardzo zadawalający.

Ogólnie nauczyciele odnotowują fakt zmiennego zainteresowania nauką wśród uczniów klas dwujęzycznych. Zainteresowanie to jest bardzo duże w klasie zerowej, nieco niższe w klasie pierwszej i dość znacząco spada w klasie drugiej, by wzrosnąć w klasie trzeciej, ale tylko u tych uczniów, którzy decydują się na pisanie hiszpańskiej matury.

Należy jednak podkreślić, że strona hiszpańska, zdając sobie sprawę z wagi powyższych problemów, które staną się jeszcze poważniejsze od przyszłego roku szkolnego (obowiązkowa matura z matematyki), podjęła działania zmierzające do ograniczenia zakresu treści programowych z PN oraz rozważa możliwość realizacji w języku hiszpańskim części polskich programów geografii świata i historii powszechnej w celu umożliwienia uczniom zdobycia wiedzy i umiejętności z tych przedmiotów w zakresie rozszerzonym. W dyskusji na temat przyszłego kształtu sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim biorą udział wszystkie zainteresowane strony: przedstawiciele ministerstw edukacji obu krajów, Centralna Komisja Egzaminacyjna, dyrektorzy szkół, nauczyciele polscy i hiszpańscy oraz inne zainteresowane osoby i instytucje.

Nauczyciele zaznaczają, że jest stosunkowo mała liczba podręczników do nauki języka hiszpańskiego zatwierdzonych przez polskie Ministerstwo Edukacji Narodowej. A także negatywnie oceniają brak olimpiady z języka hiszpańskiego, który dyskryminuje najlepszych uczniów sekcji dwujęzycznych, ponieważ, jak powszechnie wiadomo, laureaci olimpiad mają wolny wstęp na polskie uczelnie. Jest to też ogromny problem dyrektorów szkół, ponieważ często prestiż szkoły oparty jest na ilości finalistów i laureatów olimpiad przedmiotowych.

Jak podkreślaliśmy, najwięcej zastrzeżeń budzi przeprowadzanie matur w klasach dwujęzycznych.

Uczniowie przystępujący do hiszpańskiej matury mogą zdawać w języku polskim tylko geografię lub historię. Jeżeli wybierają dodatkowy przedmiot, np. biologię, to muszą go zdawać jako przedmiot nadobowiązkowy, czyli na poziomie rozszerzonym, a, jak

wspominaliśmy wyżej, nie są do tego przygotowani. Dodatkowo na świadectwie maturalnym nie wyszczególnia się przedmiotów, które zdawał abiturient, podaje się jedynie kulturę Hiszpanii bez zaznaczenia faktu, że w jej skład wchodzi: geografia, historia i historia sztuki Hiszpanii. Wszyscy nauczyciele sekcji dwujęzycznych dostrzegają na tym polu konieczność natychmiastowych zmian. Dodatkowo należy zaznaczyć fakt, że brak próbnej matury hiszpańskiej, stąd też uczniowie czują się poszkodowani.

Mimo pewnej ilości szkoleń oferowanej przez Ambasadę nauczyciele podkreślają potrzebę zwiększenia ich liczby i częstotliwości oraz wyrażają zainteresowanie szkoleniami specjalistycznymi na przykład z zakresu filmoznawstwa hiszpańskiego.

Na koniec należy jednak podkreślić, że zarówno nauczyciele jak i uczniowie dostrzegają więcej zalet niż mankamentów klasy dwujęzycznej z językiem hiszpańskim, postulując szybkie wprowadzenie zmian, które ułatwią ich funkcjonowanie.

Mamy nadzieję, że niniejszy raport przyczyni się do refleksji nad poruszonymi kwestiami i da początek ulepszeniom dążącym do łatwiejszego rozwoju i działania sekcji dwujęzycznych z językiem hiszpańskim w Polsce.

Niektórzy proponowaliby inny rozkład przedmiotów tak, aby lepiej wykorzystać rok zerowy i nie obciążać tak bardzo klas I-III. Przede wszystkim proponują nauczanie przedmiotów, z których nie zdają matury tj. przedsiębiorczość, PO czy wiedza o kulturze.

BIBLIOGRAFIA

- Duverger J., *L'enseignement en classe bilingue*, Hachette, Paryż, 2005
- Dziegielewska Z. (red.), *Nauczanie dwujęzyczne w Polsce i Europie*, Warszawa, 2007, http://bc.codn.edu.pl/Content/35/Dwujezyczne_polska.pdf [ostatnia konsultacja 25.11.2008]
- Gajo, L. (red.), *Raport ewaluacyjny- sekcje dwujęzyczne z językiem francuskim w Polsce*, Ambasada Francji w Polsce/CODN, Warszawa, 2005
- Marsh, D. (red.), *Profile Raport Bilingual Education (English) in Poland*, British Council, CODN, Warszawa, 2008
- *Powszechność nauczania języków obcych w roku szkolnym 2007/2008*, CODN, Zespół ds. Analiz i Prognozowania Kadr Oświaty, Warszawa, 2008
- *Znajomość języków obcych i wyjazdy zagraniczne. Komunikat badań*, COBS, Warszawa, 2006, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K_092_01.PDF [ostatnia konsultacja 25.11.2008]

ANEKSY

A. WYKAZ HOSPITOWANYCH SZKÓŁ

Hospitacje prowadzone przez C. Tatoj, R. Majewską, M. Spychałę

1. **VI LO im. Adama Mickiewicza**
ul. Wąska 7
31-057 Kraków
Dyrekcja: Barbara Silberring
Koordynatorka sekcji: Teresa Sikora
Obserwacja lekcji: język hiszpański (klasa 0), geografia (klasa I)*

2. **II LO im. Marrii Konopnickiej**
ul. Głowackiego 6
40-052 Katowice
Dyrekcja: dr Jolanta Mol
Koordynatorka sekcji: Izabela Wolańska-Zasępa
Obserwacja lekcji: język hiszpański (klasa II), geografia (klasa III)

3. **Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1**
XXXII Liceum Ogólnokształcące im. Haliny Poświatowskiej
ul. P. Czajkowskiego 14
92 -511 ŁÓDŹ
Dyrekcja: Aleksandra Bonisławska
Koordynatorka sekcji: Ewa Łysiak-Palmąka
Obserwacja lekcji: język hiszpański (klasa II), historia Hiszpanii (klasa II)

4. **XXII LO im. José Martí**
ul. Staffa 111
01-884 WARSZAWA
Dyrekcja: Zbigniew Ślęzakowski
Koordynatorka sekcji: Monika Zwierzyńska- Pióro
Obserwacja lekcji: język hiszpański (klasa 0), historia sztuki Hiszpanii(klasa II)

5. **XV Liceum im. Zjednoczonej Europy**
ul. Pilotów 7

80-460 GDAŃSK

Dyrekcja: Alicja Sienicka

Koordynatorka sekcji: Grażyna Groth

Obserwacja lekcji: język i literatura Hiszpanii (klasa II), geografia (klasa II)

6. **Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4 im ks. Prof. Józefa Tischnera
XVII Liceum Ogólnokształcące**

Gimnazjum nr 26 z Oddziałami Dwujęzycznymi

Osiedle Czecha 59

61-288 POZNAŃ

Dyrekcja: Marek Kordus

Koordynatorka sekcji: Małgorzata Rudnicka- Baran

Obserwacja lekcji: język hiszpański (klasa III), historia Hiszpanii (klasa III)

* W każdej z odwiedzonych/hospitowanych szkół były przeprowadzone rozmowy z nauczycielami sekcji dwujęzycznej i uczniami II klasy. W niektórych szkołach przeprowadzono także wywiad z dyrekcją.

B. BADANIE STANU SEKCJI DWUJĘZYCZNYCH Z JĘZYKIEM HISZPAŃSKIM

NARZĘDZIE ROBOCZE DO ZBIERANIA DANYCH.

Opracowane na podstawie badania przygotowanego przez Laurenta Gajo dla sekcji z językiem francuskim.

Scenariusz rozmowy z uczniami

1. Czy uważacie, że jesteście dwujęzyczni? Co znaczy „być dwujęzycznym”?
2. Dlaczego uczycie się w klasie dwujęzycznej?
3. Dlaczego wybraliście język hiszpański? Czy wolelibyście uczyć się innego języka?
4. Czy hiszpańskiego uczysz się więcej ma lekcji języka hiszpańskiego, czy w czasie lekcji przedmiotu niejęzykowego po polsku?
5. Jakie zalety/wady widzicie w klasach dwujęzycznych?
6. Czy wykorzystujecie swoją znajomość hiszpańskiego poza szkołą, np. do wyszukiwania ciekawych informacji w Internecie?
7. Czy po zakończeniu szkoły chcielibyście kontynuować naukę hiszpańskiego? Jaki kierunek studiów wybieriecie? Czy chcielibyście studiować w Hiszpanii?
8. Jakie zmiany wprowadzilibyście?

Scenariusz rozmowy z nauczycielami

1. Czy jesteście zadowoleni z nauczania w sekcji dwujęzycznej?
2. Jakie są główne założenia i wyzwania dla sekcji dwujęzycznych? Korzyści, trudności, wyniki?
3. Jakie są korzyści dla nauczyciela PN w języku obcym?
4. Jak oceniacie współpracę pomiędzy nauczycielami języka hiszpańskiego i PN?
5. Jak oceniacie potrzeby doształcania/doskonalenia nauczycieli? W jakich kursach chcielibyście wziąć udział?
6. Czy utrzymujecie kontakt naukowo-dydaktyczny z uniwersytetami? Czy uważacie, że jest on potrzebny?
7. Jakie zmiany/ulepszenia widzielibyście w sekcjach dwujęzycznych?

Obserwacja/hospitacja lekcji

1. Podział czasu wypowiedzi pomiędzy nauczyciela i uczniów.
2. Rodzaje ćwiczeń, typy dyskursu i typy interakcji.

3. Makro- i mikro-zmiany kodu (code-switching; kiedy?, kto?, co?)
4. Procedury poprawiania/korygowania (co?, jak?).
5. Jak przekazywane są wiadomości językowe i PN? Jak są przyswajane/integrowane?
Jaki rodzaj wiedzy językowej (morfosyntaktyczny, leksykalny, dyskursywny, itp.)

C. ANKIETA SEKCJE DWUJĘZyczne – GIMANZJUM

Autorem niniejszej ankiety jest Marek Zając.

Instrukcja wypełniania ankiety:

Proszę zaznaczać znakiem X kwadraty przy odpowiedziach, które zgodne są z Państwa opiniami na dany temat oraz wpisać odpowiedzi na pytania otwarte w miejscach na to przeznaczonych.

Część I – dane o szkole: wypełnia Koordynator sekcji lub Dyrektor szkoły

NR	PYTANIE	ODPOWIEDŹ	
1	Miasto:		
2	Pełna nazwa szkoły:		
3	Organ prowadzący:		
4	Ile lat istnieje szkoła?		
5	Ile lat istnieje sekcja dwujęzyczna?		
6	Ilu uczniów uczy się w szkole?		
7	Liczba sekcji/klas dwujęzycznych		
8	Liczba uczniów łącznie w klasach dwujęzycznych		
9	Liczba absolwentów Waszego gimnazjum w roku 2005/6, w tym tych którzy wybrali liceum dwujęzyczne	liczba absolwentów	liczba absolwentów gim. dwujęzycznego

10	Liczba absolwentów Waszego gimnazjum w roku 2004/5, w tym tych którzy wybrali liceum dwujęzyczne	liczba absolwentów	liczba absolwentów gim. dwujęzycznego
11	Liczba absolwentów Waszego gimnazjum w roku 2003/4, w tym tych którzy wybrali liceum dwujęzyczne	liczba absolwentów	liczba absolwentów gim. dwujęzycznego
12	W jaki sposób odbywa się nabór do gimnazjum? (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)	. konkurs świadectw . wyniki testu po szkole podstawowej test predyspozycji kolejność zapisów inaczej jak?.....	
13	Czy w szkole istnieje zatwierdzony regulamin rekrutacji?	tak nie nie wiem	
14	Przez kogo regulamin został zatwierdzony?		

15. Ile godzin tygodniowo przeznaczonych jest na naukę hiszpańskiego oraz przedmioty dwujęzyczne? (P1, P2, P3, P4 oznaczają kolejne przedmioty – proszę wpisać ich nazwę)

Liczba godzin:	Język hiszpański	P1.....	P2.....	P3.....	P4.....
Klasa I					
Klasa II					
Klasa III					

16. Ile godzin tygodniowo przeznaczonych jest na naukę przedmiotów tylko po hiszpańsku? (P1, P2, P3, P4 oznaczają kolejne przedmioty – proszę wpisać ich nazwę)

Liczba godzin:	P1.....	P2.....	P3.....	P4.....

Klasa I				
Klasa II				
Klasa III				

17. Czy podczas lekcji przedmiotów dwujęzycznych w Waszej szkole stosowany jest podział na grupy?

tak

nie

inne rozwiązania

(jakie?).....

18. Ilu nauczycieli uczy w sekcji dwujęzycznej?

	Liczba:
Nauczyciele języka hiszpańskiego	
Nauczyciele przedmiotowi	
Lektorzy jęz. Hiszpańskiego nie będący pracownikami szkoły	

Część II – dane o nauczycielu: wypełnia nauczyciel języka hiszpańskiego

nr	PYTANIE	ODPOWIEDŹ
1.	Staż pracy lat
2.	Staż pracy w sekcji dwujęzycznej lat
3.	Wykształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	Wydział Filologiczny specjalność język hiszpański/iberystyka Lingwistyka Stosowana Kolegium Języków Obcych specjalność język hiszpański studia zagraniczne (gdzie?) studia podyplomowe.....

		inne.....
4.	Przygotowanie pedagogiczne (można zaznaczyć więcej niż jedną odповідź)	podczas studiów na kursie kwalifikacyjnym na studiach podyplomowych inne.....
5.	Używane materiały dydaktyczne	podręcznik (tytuł, wydawnictwo) inne materiały
6.	Jaki program nauczania języka hiszpańskiego jest realizowany	tytuł:..... rok zatwierdzenia:..... zatwierdzony przez MENiS zatwierdzony przez radę pedagogiczną

7. Szkolenia krajowe odbyte w ciągu ostatnich 3 lat z podziałem na ich organizatora

Adresaci szkoleń/ Organizator	Ambasada/CODN	Program HOLA	Program SOCRATES	inny organizator
Szkolenia doskonalące <u>skierowane do</u> <u>wszystkich</u> nauczycieli danego przedmiotu	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkole	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
Szkolenia	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka

doskonalące <u>wyłącznie</u> dla nauczycieli szkół dwujęzycznych	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
--	----------------	----------------	----------------	----------------

8. Szkolenia zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat:

(w rubryce *inne* należy wpisać nazwę kraju, w którym odbywały się szkolenia)

	Hiszpania	Inne	Inne	Inne
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				

9. Jaką tematyką szkoleń jest Pan/i zainteresowany/a?

A.

.....

...

B.

.....

...

C.

.....

...

D.

.....

...

**Część III – dane o nauczycielu: wypełnia lektor języka hiszpańskiego
nie będący pracownikiem szkoły**

nr	PYTANIE	ODPOWIEDŹ
1.	Staż pracy w szkole lat
2.	Staż pracy w polskiej szkole lat
3.	Staż pracy w sekcji dwujęzycznej w polskiej szkole lat
4	Wykładany/e przedmiot/y
5	Wykształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	studia (kierunek, uczelnia) studia podyplomowe: studia zagraniczne: inne:.....
6	Przygotowanie pedagogiczne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	podczas studiów na kursie kwalifikacyjnym na studiach podyplomowych inne.....
7	Jeżeli uczy pan/i języka hiszpańskiego proszę podać jaki program nauczania języka hiszpańskiego jest realizowany	tytuł:..... rok zatwierdzenia:..... zatwierdzony przez MENiS zatwierdzony przez radę pedagogiczną
8	Używane materiały dydaktyczne	materiały

9. Szkolenia krajowe odbyte w ciągu ostatnich 3 lat z podziałem na ich organizatora

Adresaci szkoleń/ Organizator	Ambasada/CODN	Program HOLA	Program SOCRATES	Inny organizator
Szkolenia doskonalące skierowane do <u>wszystkich</u> nauczycieli danego przedmiotu	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
Szkolenia doskonalące <u>wyłącznie</u> dla nauczycieli szkół dwujęzycznych	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń

10. Szkolenia zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat:

(w rubryce *inne* należy wpisać nazwę kraju, w którym odbywały się szkolenia)

	Hiszpania	Inne	Inne	Inne
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				

liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				

11. Jaką tematyką szkoleń jest Pan/i zainteresowany/a?

A.

.....

...

B.

.....

...

C.

.....

...

D.

.....

...

Część IV: wypełnia nauczyciel sekcji dwujęzycznej przedmiotów niejęzykowych

Nr	PYTANIE	ODPOWIEDŹ
1.	Nauczany/e przedmiot/y	<p>.....</p> <p>.....</p>
2.	Staż pracy lat
3.	Staż pracy w sekcji dwujęzycznej lat
4.	Wykształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	<p>A studia (kierunek, uczelnia)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>B studia podyplomowe:</p> <p>.....</p> <p>C studia zagraniczne:</p> <p>.....</p> <p>D inne:.....</p>
5.	Przygotowanie pedagogiczne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	<p>A podczas studiów</p> <p>B na kursie kwalifikacyjnym</p> <p>C na studiach podyplomowych</p> <p>D inne.....</p>
6.	Przygotowanie językowe	<p>A DELE inicial</p> <p>B DELE intermedio</p> <p>C DELE superior</p> <p>D kolegium językowe</p> <p>E filologia iberyjska</p> <p>F Inne:.....</p>
7.	Używane materiały dydaktyczne	<p>materiały</p> <p>.....</p>

8. Szkolenia krajowe odbyte w ciągu ostatnich 3 lat z podziałem na ich organizatora

Adresaci szkoleń/ Organizator	Ambasada/CODN	Program HOLA	Program SOCRATES	Inny organizator
Szkolenia doskonalące <u>skierowane do</u> <u>wszystkich</u> nauczycieli danego przedmiotu	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
Szkolenia doskonalące <u>wyłącznie dla</u> nauczycieli szkół dwujęzycznych	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń

9. Szkolenia zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat:

(w rubryce *inne* należy wpisać nazwę kraju, w którym odbywały się szkolenia)

	Hiszpania	Inne	Inne	Inne
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				

liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				

10. Jaką tematyką szkoleń jest Pan/i zainteresowany/a?

A.

.....
 ...

B.

.....
 ...

C.

.....
 ...

D.

.....
 ...

Dziękuję za wypełnienie ankiety.

D. ANKIETA SEKCJE DWUJĘZyczne – LICEUM

Autorem niniejszej ankiety jest Marek Zając.

Instrukcja wypełniania ankiety:

Proszę zaznaczać znakiem X kwadraty przy odpowiedziach, które zgodne są z Państwa opiniami na dany temat oraz wpisać odpowiedzi na pytania otwarte w miejscach na to przeznaczonych.

Część I – dane o szkole: wypełnia Koordynator sekcji lub Dyrektor szkoły

NR	PYTANIE	ODPOWIEDŹ	
1.	Miasto:		
2.	Pełna nazwa szkoły:		
3.	Organ prowadzący:		
4.	Ile lat istnieje szkoła?		
5.	Ile lat istnieje sekcja dwujęzyczna?		
6.	Ilu uczniów uczy się w szkole?		
7.	Liczba sekcji/klas dwujęzycznych		
8.	Liczba uczniów w szkole oraz łącznie w klasach dwujęzycznych	całkowita liczba uczniów	liczba uczniów w klasach dwujęzyczne
9.	Liczba absolwentów Waszego gimnazjum w roku 2005/6, w tym tych którzy wybrali liceum dwujęzyczne	liczba absolwentów	liczba absolwentów lic. dwujęzyczne
10.	Liczba absolwentów Waszego gimnazjum w roku 2004/5, w tym tych którzy wybrali liceum dwujęzyczne	liczba absolwentów	liczba absolwentów lic. dwujęzyczne

11.	Liczba absolwentów Waszego gimnazjum w roku 2003/4, w tym tych którzy wybrali liceum dwujęzyczne	liczba absolwentów	liczba absolwentów lic. dwujęzyczne
12.	W jaki sposób odbywa się nabór do gimnazjum? (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)	konkurs świadectw wyniki testu gimnazjalnego test predyspozycji kolejność zapisów inaczej jak?.....	
13.	Czy w szkole istnieje zatwierdzony regulamin rekrutacji?	A tak B nie C nie wiem	
14.	Przez kogo regulamin został zatwierdzony?		

15. Ilu absolwentów Waszej szkoły wybrało Wydział Filologiczny specjalność język hiszpański/ iberystyka lub lingwistykę stosowaną?

	Liczba uczniów w danym roku
Rok 2005/2006	
Rok 2004/2005	
Rok 2003/2004	

16. Ilu absolwentów Waszej szkoły wyjechało na studia za granicę?

	Liczba uczniów w danym roku
Rok 2005/2006	
Rok 2004/2005	
Rok 2003/2004	

17. Ile godzin tygodniowo przeznaczonych jest na naukę hiszpańskiego oraz przedmioty dwujęzyczne? (P1, P2, P3, P4 oznaczają kolejne przedmioty – proszę wpisać ich nazwę)

Liczba godzin:	Język hiszpański	P1.....	P2.....	P3.....	P4.....
Klasa I					
Klasa II					
Klasa III					

18. Ile godzin tygodniowo przeznaczonych jest na naukę przedmiotów tylko po hiszpańsku? (P1, P2, P3, P4 oznaczają kolejne przedmioty – proszę wpisać ich nazwę)

Liczba godzin	P1.....	P2.....	P3.....	P4.....
klasa I				
klasa II				
klasa III				

19. Czy podczas lekcji przedmiotów dwujęzycznych w Waszej szkole stosowany jest podział na grupy?

tak

nie

inne rozwiązania

(jakie?).....

20. Ilu nauczycieli uczy w sekcji dwujęzycznej?

	Liczba:
Nauczyciele języka hiszpańskiego	
Nauczyciele przedmiotowi	
Lektorzy jęz. hiszpańskiego nie będący pracownikami szkoły	

Część II – dane o nauczycielu: wypełnia nauczyciel języka hiszpańskiego

nr	PYTANIE	ODPOWIEDŹ
1.	Staż pracy lat
2.	Staż pracy w sekcji dwujęzycznej lat
3.	Wykształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	Wydział Filologiczny specjalność język hiszpański/iberystyka Lingwistyka Stosowana Kolegium Języków Obcych specjalność język hiszpański studia zagraniczne (gdzie?) studia podyplomowe..... inne.....
4.	Przygotowanie pedagogiczne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	A podczas studiów B na kursie kwalifikacyjnym C na studiach podyplomowych D inne.....
5.	Używane materiały dydaktyczne	A podręcznik (tytuł, wydawnictwo); B inne materiały
6.	Jaki program nauczania języka hiszpańskiego jest realizowany	A tytuł:..... B rok zatwierdzenia:..... C zatwierdzony przez MENiS D zatwierdzony przez radę pedagogiczną

7. Szkolenia krajowe odbyte w ciągu ostatnich 3 lat z podziałem na ich organizatora

Adresaci szkoleń/ Organizator	Ambasada/CODN	Program HOLA	Program SOCRATES	Inny organizator
Szkolenia	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka

doskonalące <u>skierowane do</u> <u>wszystkich</u> nauczycieli danego przedmiotu	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
Szkolenia doskonalące <u>wyłącznie dla</u> nauczycieli szkół dwujęzycznych	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń

8. Szkolenia zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat:

(w rubryce *inne* należy wpisać nazwę kraju, w którym odbywały się szkolenia)

	Hiszpania	Inne	Inne	Inne
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				

liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				

8. Jaką tematyką szkoleń jest Pan/i zainteresowany/a?

A.

.....

...

B.

.....

...

C.

.....

...

D.

.....

...

**Część III – dane o nauczycielu: wypełnia lektor języka hiszpańskiego
nie będący pracownikiem szkoły**

nr	PYTANIE	ODPOWIEDŹ
1.	Staż pracy w szkole lat
2.	Staż pracy w polskiej szkole lat
3.	Staż pracy w sekcji dwujęzycznej w polskiej szkole lat
4.	Wykładany/e przedmiot/y
5.	Wykształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	studia (kierunek, uczelnia) studia podyplomowe: studia zagraniczne: inne:.....
6.	Przygotowanie pedagogiczne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	podczas studiów na kursie kwalifikacyjnym na studiach podyplomowych inne.....
7.	Jeżeli uczy Pan/i języka hiszpańskiego proszę podać jaki program nauczania języka hiszpańskiego jest realizowany	tytuł:..... rok zatwierdzenia:..... zatwierdzony przez MENiS zatwierdzony przez radę pedagogiczną
8.	Używane materiały dydaktyczne

9. Szkolenia krajowe odbyte w ciągu ostatnich 3 lat z podziałem na ich organizatora

Adresaci szkoleń/ Organizator	Ambasada/CODN	Program HOLA	Program SOCRATES	inny organizator
Szkolenia doskonalące <u>skierowane do</u> <u>wszystkich</u> nauczycieli danego przedmiotu	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
Szkolenia doskonalące <u>wyłącznie dla</u> nauczycieli szkół dwujęzycznych	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	

10. Szkolenia zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat:

(w rubryce *inne* należy wpisać nazwę kraju, w którym odbywały się szkolenia)

	Hiszpania	Inne	Inne	Inne
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				

liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				

11. Jaką tematyką szkoleń jest Pan/i zainteresowany/a?

A.

.....
 ...

B.

.....
 ...

C.

.....
 ...

D.

.....
 ...

Część IV: wypełnia nauczyciel sekcji dwujęzycznej przedmiotów niejęzykowych

nr	PYTANIE	ODPOWIEDŹ
1.	Nauczany/e przedmiot/y
2.	Staż pracy lat
3.	Staż pracy w sekcji dwujęzycznej lat
4.	Wykształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną)	studia (kierunek, uczelnia)

	odpowiedź)	studia podyplomowe: studia zagraniczne: inne:.....
5.	Przygotowanie pedagogiczne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)	podczas studiów na kursie kwalifikacyjnym na studiach podyplomowych inne.....
6.	Przygotowanie językowe	DELE inicial DELE intermedio DELE superior kolegium językowe Wydział Filologiczny specjalność język hiszpański/iberystyka inne:.....
7.	Używane materiały dydaktyczne

8. Szkolenia krajowe odbyte w ciągu ostatnich 3 lat z udziałem na ich organizatora

Adresaci szkoleń/ Organizator	Ambasada/CODN	Program HOLA	Program SOCRATES	inny organizator
Szkolenia doskonalące <u>skierowane do</u> <u>wszystkich</u> nauczycieli danego przedmiotu	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń

	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń
Szkolenia doskonalące <u>wyłącznie</u> dla nauczycieli szkół dwujęzycznych	tematyka	tematyka	tematyka	tematyka
	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń	liczba szkoleń

9. Szkolenia zagraniczne odbyte w ciągu ostatnich 3 lat:
(w rubryce *inne* należy wpisać nazwę kraju, w którym odbywały się szkolenia)

	Hiszpania	Inne	Inne	Inne
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				
tematyka				
liczba szkoleń				

10. Jaką tematyką szkoleń jest Pan/i zainteresowany/a?

A.

.....

..

B.

.....

....

C.

.....

...

D.

.....

...

Dziękuję za wypełnienie ankiety.

E. O AUTORACH

(W PORZĄDKU ALFABETYCZNYM)

Renata Majewska - magister filologii hiszpańskiej i romańskiej, nauczyciel dyplomowany, kierownik praktyk w sekcji hiszpańskiej NKJO w Bydgoszczy, pierwsza koordynator hiszp. sekcji dwujęzycznej w Bydgoszczy (przez 1,5 roku), gdzie pracuje od 2005 do dziś dnia, reprezentuje Polskę (wraz z wicedyrektor Kolegium) w programie europejskim Comenius Multilateral Projects "eCLILT", którego celem jest przygotowanie i przeprowadzenie pilotażowych kursów dla nauczycieli CLIL w 9 krajach projektu.

Ewa Piech – magister filologii hiszpańskiej. Jest pracownikiem Pracowni Języków Obcych w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie. Zajmuje się obsługą sekcji języków romańskich, odpowiedzialna za język hiszpański.

Małgorzata Spychała – doktor nauk humanistycznych, adiunkt na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza (filologia hiszpańska). Metodyk nauczania. Zajmuje się m.in. takimi dziedzinami jak językoznawstwo hiszpańskie oraz dydaktyka nauczania języka hiszpańskiego jako obcego. Jest pomysłodawcą i koordynatorem pierwszego w Polsce Studium Podyplomowego Dydaktyki Języka Hiszpańskiego dla nauczycieli Języka Hiszpańskiego w Wyższej Szkole Języków Obcych w Poznaniu. W swojej karierze zawodowej była także nauczycielem języka hiszpańskiego w III LO w Poznaniu.

Cecylia Tatoj – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Hispanistyki w Instytucie Języków Romańskich i Translatoryki Uniwersytetu Śląskiego. Zajmuje się m. in. językoznawstwem kontrastywnym hiszpańsko-polskim oraz dydaktyką nauczania języka hiszpańskiego jako obcego. Jest koordynatorem Programu Erasmus, w ramach którego zajmuje się wymianą studentów oraz kadry dydaktycznej z 11 uniwersytetami w Hiszpanii oraz 6 w pozostałych krajach Unii Europejskiej. Współpracuje z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie przy projekcie Europrof.

Marek Zając – kierownik Pracowni Języków Obcych w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie. Jest autorem słowników i publikacji na temat dwujęzyczności oraz zastosowania języka francuskiego specjalistycznego.